

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 155 (7080)

Azərbaycan növbəti
tarixi zəfər astanasında

5

SƏS

28 avqust 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

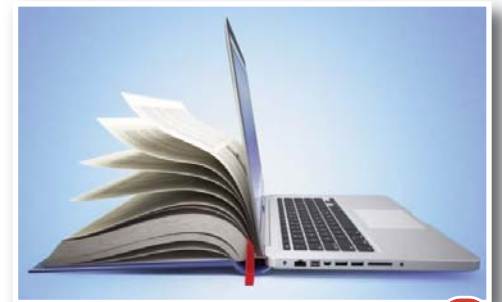
Qalib ölkənin müdrük Lideri!

2

Gələcəyi quran tamhüquqlu və ÇOXVEKTORLU SIYASƏT

Kitablar və sosial
şəbəkələr...

6

Avropada təhlükəsiz
olmaq problemi

12

Meymunçıçəyi
təhlükəsi

13

4

Yüz ildə bir
yaşanan hal:
ƏMƏLİYYAT
ANINDA OYANMA...

8

Xammal ölkəsindən
sənaye ölkəsinə
necə keçə bilərik?

7

Azərbaycan dövrün tələbi kimi qarşıda duran vəzifələri düzgün müəyyənləşdirib, həyata keçirdiyi islahatlarla inkişaf mexanizminin daha da çevikliyinə, işləkliyinə nail olub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin gördüyü işlər, həyata keçirdiyi bütün layihə və proqramlar, ilk öncə milli maraqları özündə əks etdirir. Azərbaycan dünyanın ən sürətlə inkişaf edən, yeniləşən, müasirləşən, demokratikləşən dövlətinə çevrilib. Bu gün Azərbaycanda güclü dövlət idarəçiliyi mövcuddur.

Ölkəmizdə seçkilərin şəffaf, azad və ədalətli keçirilməsi üçün zəngin qanunvericilik bazası, beynəlxalq birlik tərəfindən də yüksək qiymətləndirilən Seçki Məcəlləsi, həmçinin əlverişli demokratik mühiti də mövcuddur. İndiyə qədər keçirilən seçkilər də bunu təsdiqləyir. Beynəlxalq müşahidəçilər də yekun rəylərində təsdiqləyiblər ki, seçkilər ölkənin Seçki Məcəlləsinə uyğun keçirilir. Ən əsası isə seçkilər demokratik əsaslarla təşkil edilir. Məlumdur ki, cari ilin sentyabrın 1-də ölkəmizdə növbəti növbədənən parlament seçkiləri keçiriləcəkdir. Mərkəzi Seçki Komissiyasında qeydə alınan İtaliyanın "SWG SPA" şirkəti Azərbaycanda keçiriləcək növbədənən parlament seçkiləri ilə bağlı yerli respondentlər arasında iyulun 15-dən avqustun 15-dək təşkil etdiyi seçkiöncəsi sorğuya dair hesabatını açıqlayıb.

Şirkətin mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanmış sorğu "face-to-face" (üzbəüz) üsulu ilə aparılıb. Anketdə respondentlərə ünvanlanan suallar və onların cavabları qeyd olunub. Sorğu iştirakçıları sorğunun anonimliyini, cavabların isə məxfiliyinin qorunması barədə əvvəlcədən məlumatlandırılıb. Bildirilib ki, sorğu 119 seçki dairəsinin 952 məntəqəsində aparılıb. Seçkidə iştirakla bağlı suala respondentlərin 57 faizi müsbət cavab verib. 27 faiz insan isə səsvermədə çox güman iştirak edəcəyini bildirib. Qeyd edək ki, 1981-ci ildə İtaliyanın Triest şəhərində təsis olunan SWG SPA şirkəti ictimai rəy, institusional, sənaye araşdırması və müşahidəsi aparır, siyasi və ictimai tendensiya və dinamikalara təhlil və inteqrasiya edərək, hesabatlar hazırlayır. Şirkət İtaliyada CATI metodunu tətbiq edən ilk tədqiqat institutu olub

XALQ-PREZİDENT BİRLİYİ, HƏMRƏYLİYİ SARSILMAZDIR

Cənab İlham Əliyev 2003-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi ilə ölkəmiz bütün sahələr üzrə sürətli inkişaf yoluna qədəm qoydu. Müstəqil Azərbaycanın yürütdüyü siyasət ölkəmizin etibarlı və strateji tərəfdaş kimi nüfuzunu beynəlxalq aləmdə yüksəldib və dünya birliyinin ayrılmaz hissəsinə çevirib. Dövlət başçısının verdiyi bütün vədlər və təqdim etdiyi proqramlar yerinə yetirilib. Əlbəttə, xalqımız görülən işləri, əldə olunan nailiyyətləri hər zaman dəyərləndirir və ən yüksək səviyyədə qiymətləndirir. Güclü xalq, güclü dövlət, güclü lider vəhdəti müasir müstəqil Azərbaycanın devizinə çevrildi.

Ərazi bütövlüyünün, suverenliyini təmin etmiş bir dövlətin müstəqillik tarixində ərazi bütövlüyü çərçivəsində baş tutmuş Zəfər seçkisinə Qələbədən sonra ölkənin ictimai-siyasi, sosial-mədəni həyatı üçün yeni hədəflər müəyyənləşdirilib. Cənab İlham Əliyev Zəfər seçkisinə 92,12 faiz səsə yəni prezident seçkilərində qalib gəldi. Zəfərimizin, həmçinin ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin müəllifi olan İlham Əliyevin ətrafında bir yumruq kimi birləşən xalq qalib Liderinə səs verməklə bir daha təsdiqlədi ki, xalq-Prezident birliyi, həmrəyliyi sarsılmazdır. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin prezidentlik fəaliyyəti dövründə verilən hər bir vəd, qarşıya qoyulan vəzifələr yerinə yetirilib. Ötən dövr Azərbaycanın böyük bir sənəməsinə yaratmış, güclü iqtisadiyyata, dinamik inkişafa, dünya dövlətləri sırasında xüsusi

Qalib ölkənin müdrük Lideri!

susi imicə malik olan dövlət kimi öz imicini təsdiqləmişdir. Dövlət siyasətinin müasir modelini yaradan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yüksək idarəçilik məharəti, milli maraqlara əsaslanan daxili və xarici siyasəti bütün sferalarda yüksək nailiyyətlərlə müşahidə olunur. "2003-cü ildə ilk dəfə Prezident vəzifəsinə seçiləndə əziz xalqımı əmin etmişdim ki, qarşıda duran bütün vəzifələri icra etməyə, xalqın yüksək etimadını doğrultmağa çalışacağam. Bu illər uğurlarla dolu, qələbələrle dolu illər olmuşdur. Çətinliklər də oldu, problemlər də oldu, ancaq Azərbaycan xalqı bir yumruq kimi birləşərək bütün çətinliklərə və problemlərə baxmayaraq, inkişaf və tərəqqi yolu ilə uğurla gedirdi" - deyərək Prezident çıxışlarının birində diqqətə çəkib.

"ƏLDƏ EDİLMİŞ BÜTÜN NAILİYYƏTLƏRİN MƏNBƏYİ AZƏRBAYCAN XALQIDIR"

2003-cü ildən etibarən, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin uğurlu daxili və xarici siyasəti, məqsədyönlü islahatlar proqramı ölkəmizin bütün sahələrində sürətli inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasına səbəb olub. Müasir yanaşmalar və milli iqtisadi prioritetlər əsasında mükəmməl islahatlar konsepsiyasının reallaşdırılması nəticəsində Azərbaycan son illərdə yüksək inkişaf tempərinə görə dünyanın lider dövlətləri sırasındadır. Ölkəmizin siyasi, iqtisadi, sosial mənzərəsi göstərir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Ulu Öndərin siyasi kursunun varisliyini təmin edə biləcək alternativsiz siyasi lider olduğunu təsdiqləyib. Ötən illər ərzində Azərbaycan xalqının təhlükəsizlik və sabitlik şəraitində yaşaması, uğurlu inkişafı hər bir Azərbaycan vətəndaşında məmnunluq yaradır. "2003-cü ildə verdiyim bütün vədlər yerinə yetirildi. Əldə edilmiş bütün nailiyyətlərin mənbəyi Azərbaycan xalqıdır, onun mənə göstərdiyi inam və onun vahid amal ətrafında birləşmə bacarığıdır. Biz doğrudan da bütün dünyaya sübut etmişik ki, böyük xalqıq, biz öz taleyimizi özümüz həll edirik, ölkə qarşısında duran problemləri özümüz həç kimin köməyi olmadan həll edirik və əsaslı şəkildə həll edirik" - deyərək Prezident diqqətə çatdırıb ki, verdiyim vədlər arasında təbii ki, ilk növbədə, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpası idi.

Hər b meydanında sözünü deyərək Azərbaycan bu gün quruculuq meydanında da imza atdığı lahiyələri ilə sözünü deyir. İşğaldan azad olunan ərazilərdə böyük abadlıq-quruculuq işləri davam etdirilir. Təbii ki, Böyük Qələbənin nəticəsində yaradılmış yeni reallıq Qarabağın bərpası və inkişafını nəzərdə tutan Böyük Qayıdış strategiyasının aktuallığını təmin edir. Hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası, gələcək inkişafının təmin olunması, zəruri infrastrukturun yaradılması və əhalinin doğma torpaqlarına qayıdışı istiqamətində genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirilir. Önemli vəzifələrdən biri olan Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpa edilməsi olduğunu bildiren Cənab Prezident görülən işlərin sürətlə aparılması tarixdə görünməmiş bir hadisə olduğunu bildirib: "Biz Böyük Qayıdış proqramının birinci mərhələsini 2026-cı ilin sonunda başa çatdıracağıq və o vaxt 140 min köçkün öz dedə-baba torpaqlarına qayıdacaq".

SAĞLAM MALİYYƏ SİSTEMİMİZİN GÖSTƏRİCİLƏRİ

Zəfərdən dörd ilə yaxın bir zaman ötməsinə baxmayaraq, işğaldan azad olunan ərazilərimizdə abadlıq və quruculuq işləri uğurla və davamlı şəkildə həyata keçirilir. Keçmiş məcburi köçkünlər öz əzəli torpaqlarına, doğma diyarlarına qayıdırlar. Bu gün işğaldan azad olunan ərazilərimiz abadlıq-quruculuq meydanına çevrilib. Ən əsası isə onu qeyd edək ki, işğaldan azad olunan ərazilərimizdə kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi bu ərazilərin müasir zamanın tələblərinə uyğun qurulmasına və Böyük Qayıdışımızla əzəli Qarabağ torpağında insanların rahat, firavan yaşamasına istiqamətlənib.

Bu gün işğaldan azad olunan ərazilərin bərpası və Böyük Qayıdışın yüksək səviyyədə təmin edilməsi məqsədi ilə ardıcıl işlər görülür. Bütün bunlar Cənab Prezidentin düşünlü siyasətinin məntiqi nəticəsidir. İnkişaf və tərəqqi dövrünü yaşayan Azərbaycanın işğaldan azad olunan ərazilərində həyata keçirilən kompleks islahatlar, geniş quruculuq işləri və yaradılan güclü iqtisadiyyat ölkənin əsas inkişaf göstəriciləridir. "2003-cü ildə bizim ümumi daxili məhsulumuz 7 milyard dollar idi, keçən ilin yekunlarına görə isə bu rəqəm 72 milyard dollardır. Yeni, bu, 20 ildə iqtisadiyyatımızın inkişafının əsas göstəricisidir. Bizim 2003-cü ildə valyuta ehtiyatlarımız 1,6 milyard dollar idisə, bu gün bu, artıq 69,5 milyard dollardır və biz

bu 20 il ərzində görün öz valyuta ehtiyatlarımızı nə qədər artırmışıq. Bu, bizə iqtisadi və maliyyə müstəqilliyi verən əsas amillərdən biridir. Aparılan siyasət nəticəsində birbaşa xarici borcumuz 6,4 milyard dollara düşüb, bu da ümumi daxili məhsulumuzun cəmi 9 faizini, ondan da az təşkil edir. İnkişaf etmiş ölkələrdə bu rəqəm 100 faiz, bəlkə də 140 faiz təşkil edir, bizdə isə 9 faizdən az. Yeni, bu, nəyi göstərir? Bizim sağlam maliyyə sistemimizin göstəriciləridir və bu, bizə imkan verir ki, biz müstəqil siyasət aparaq. Bu gün heç kimdən asılı olmayan Azərbaycan inamla, uğurla inkişaf edir, öz xarici siyasətini də buna uyğun şəkildə aparır", - deyərək Prezident bildirib.

REGIONLARDA 1,8 MİLYONDAN ÇOX YENİ İŞ YERİ VƏ 52 MİNDƏN ARTIQ YENİ MÜƏSSİSƏ YARADILIB

Azərbaycan dünyada güclü və nüfuzlu dövlət və davamlı inkişafın təmin olunduğu ölkə kimi tanınır. Ölkə həyatının bütün sahələrində verilən vədlər hamısı yerinə yetirilmiş və sosial problemləri həll edilmişdir. Həyata keçirilən iqtisadi siyasətin əsasən, sosialyönlü mahiyyət daşıması bir sıra reallıqlarla şərtlənərək, cəmiyyətin sosial sifarişini əks etdirmişdir. Paytaxtla regionlar arasında inkişaf fərqi aradan qaldırmağa hesablanmış Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramları bölgələrdə infrastrukturun yenilənməsi, rayonların simasının əhəmiyyətli dərəcədə müasirləşməsinə mühüm rol oynayıb. Bölgələrdə istehsal müəssisələrinin dirçəlişi və yeni sənaye obyektlərinin yaradılması, yerli resurslardan istifadənin səmərəliliyinin artırılması, aqrar sektorun müxtəlif dəstək mexanizmləri və innovativ üsullarla inkişaf etdirilməsi, müasir infrastrukturun, yeni iş yerlərinin yaradılması dövlət proqramlarının reallaşdırılmasında əsas nailiyyətlər sırasında qeyd edilməlidir. Dövlət proqramları üzrə regionlara yatırılmış investisiyaların həcmi 104 milyard manat təşkil edir. 2022-ci ildə regionlar üzrə məhsul buraxılışının nominal həcmi 2003-cü ilə nisbətən 13,5 dəfə böyüyüb, əhalinin nominal gəlirləri isə 10,5 dəfə artıb. 2004-cü ildən bəri regionlarda 1,8 milyondan çox yeni iş yeri və 52 mindən artıq yeni müəssisə yaradılıb. Statistik rəqəmlərə əsasən. 2004-2022-ci illərdə ölkədə 60-dan çox yeni elektrik stansiyası istismara verilib. Elektrik enerjisinin 76%-i regionlarda istehsal edilir. Bu illər ərzində Azərbaycan elektrik enerjisini idxal edən ölkədən ixrac edən ölkəyə çevrilib. Regionlarda qazlaşdırmanın səviyyəsi 94%-i ötürüb, fasiləsiz içməli su alan əhali üzrə göstərici 9%-dən 73%-ə çatıb. Bu illərdə 9 hava limanı tikilib və yenidən qurulub. Laçın hava limanının tikintisi isə davam edir. Həmin müddətdə əsas hissəsi bölgələrə aid olmaqla 3.600-dən çox məktəb, 760-a yaxın tibb müəssisəsi tikilib və ya təmir olunub, çoxlu sayda körpü və tunellər, yollar istifadəyə verilib. İstehsal və sənaye müəssisələrinin çoxu bölgələrə aiddir. Bütün bu və ya digər göstəricilər və statistik rəqəmlər deməyə əsas verir ki, Azərbaycan böyük bir inkişaf yolu keçərək nüfuzunu yüksəltməyə nail olub. Bu göstəricilər insanların rahatlıq və firavanlığını yüksəldib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diqqət və qayğısı nəticəsində, ölkə iqtisadiyyatının mühüm sahəsi olan qeyri-neft sektorunun inkişafında, eləcə də, əhalinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsində mühüm rol oynayan kənd təsərrüfatının dinamik və dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi istiqamətində davamlı işlər görülür. Neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsi strategiyasına uyğun olaraq, humanitar sahələrin inkişafı istiqamətində gərgin iş aparılıb.

Azərbaycanın inkişaf parametrlərinə görə dünyada lider mövqeyə malik olması bu uğurlara söykənir.

N. Bayramova

Müasirəmiz olan Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, Azərbaycanın Birinci Xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycanın ictimai-siyasi, mədəni həyatında müstəsna rola malikdir. Mehriban xanım Əliyevanın vətənpərvərliyi, milli heysiyyət kimi mənəvi dəyərləri, məhz onu hər bir insanın doğma simasına çevirib. Hər zaman xalqın yanında olan onun problem və qayğıları ilə maraqlanan və onların çözülməsinə çalışan Mehriban xanım Əliyevanın hər bir əməli fəaliyyəti addımı böyük rəğbətlə qarşılanır. Fondun humanitar missiyada fəaliyyət proqramlarının həyata keçirilməsi vətəndaşların qayğı və problemlərinin həllində müstəsna rol oynayır. Həyata keçirilən bütün layihələr vətəndaşların hərtərəfli qayğı ilə əhatələnməsi, sosial rifahının yüksəldilməsi məqsədini daşıyır. Uşaq bağçalarının, orta məktəblərin, səhiyyə müəssisələrinin təmir və inşası, eləcə də, əqli, fiziki cəhətdən zəif, qüsurlu olan uşaqlara, yaşlı və kimsəsiz insanlara maddi və mənəvi dəstək olmaqla, şəkərli diabet, böyrək çatışmazlığından əziyyət çəkənlərə pulsuz və yüksək səviyyədə yardım və kömək göstərilməsi Heydər Əliyev Fondunun gördüyü işlərin uğuru olaraq qəbul edilir. Mehriban xanım Əliyeva isminə böyük bir məhəbbət və ehtiram hissi yaratmışdır. Öz varlığı ilə məmləkətinə şərəf gətirən Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycan qadını, Azərbaycan insanı obrazını yaradıb.

"FOND DA, JURNAL DA KİFAYƏT QƏDƏR MÜRƏKKƏB VƏZİFƏLƏRİ YERİNƏ YETİRMƏLİ İDİ"

Aktiv ictimai fəaliyyətə 1995-ci ildə Azərbaycan Mədəniyyət Fondunu yaratmaqla başlayıb. 1996-cı ildə Azərbaycan mədəniyyətinin geniş təbliğ olunması məqsədilə üç dildə (Azərbaycan, ingilis və rus) çap olunan "Azərbaycan-İrs" jurnalını təsis edib. Müsahibələrindən birində Azərbaycan Mədəniyyət Fondunun və "İrs" jurnalının yaradılma məqsədlərini Mehriban Əliyeva belə maraqlı izah etmişdir: "Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunu yaradarkən onun əsas məqsədi Azərbaycan mədəniyyətini təbliğ etmək, tanıtdırmaq idi. "İrs" jurnalını da mən elə onda təsis etdim. Jurnal, əslində, Fondun fəaliyyətini işıqlandırmaqla məşğul olurdu və müəyyən bir mövzuya həsr edilən hər bir nömrə həm populyar, həm də tədqiqat materialı idi. İftixarla deyə bilərəm ki, Azərbaycan mədəniyyəti barədə bizdən əvvəl hələ heç kim belə şirin yazmayıb. Məsələn, miniatürdən və ya memarlıq abidələrindən yazmaq qarşımıza məqsəd qoyduqda, əməkdaşlığa, əslində, həm akademiya alimlərini, həm jurnalistləri, həm də sənətsünəsləri cəlb etmişdik. Fond da, jurnal da kifayət qədər mürəkkəb vəzifələri yerinə yetirməli idi. O illər müstəqil Azərbaycanın təşəkkül illəri idi. Siyasi, iqtisadi dəyişikliklərlə yanaşı, köhnə ideologiyadan xilasolma prosesi də gedir, stereotiplər dağıdılırdı. Kifayət qədər təlatümlü həmin dövrdə mədəni irsimiz yenidən fikir süzgecindən keçirilir, əzəli milli ənənələrə və köklərə qayıdılırdı".

QLOBALLAŞMA PROSESİNDƏ AZƏRBAYCAN MƏDƏNİYYƏTİNƏ AYRILAN DİQQƏT

Yer üzündə sülh və təhlükəsizlik, sivilizasiyalararası dialoq mühitinin formalaşması, tarixi-mədəni irsin qorunması kimi olduqca vacib məsələlərin həllinə Mehriban Əliyevanın verdiyi şəxsi töhfələr, etnik-mədəni və dini müxtəlifliyin tənzimlənməsi sahəsin-

Ziyalılığın uca zirvəsində - Azərbaycan QADINI

də Azərbaycanın zəngin təcrübəsi dünya ictimaiyyəti tərəfindən yüksək dəyərləndirilir və öyrənilir. Mehriban xanım multikultural dəyərlərin və milli mədəniyyətimizin təbliği, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında yorulmadan fəaliyyət göstərir. Məhz onun səylərinin nəticəsi olaraq "Çərişəhər, o cümlədən Şirvanşahlar Sarayı və Qız qalası, Qobustan qayaüstü rəsmləri, Xan Sarayı ilə birgə Şəkinin tarixi mərkəzi UNESCO-nun Ümumdünya İrs Siyahısına daxil edilib. Həmçinin muğam və aşıq sənətimiz, "Kamança simli musiqi alətinin hazırlanması və ifaçılıq sənəti", "Dədə Qorqud irsi", Azərbaycan kəlağayı sənəti Qeyri-Maddi Mədəni İrs üzrə Repräsentativ Siyahısına salınıb. Bundan başqa, Azərbaycan 2019-cu ilin iyulunda UNESCO-nun Ümumdünya İrs Komitəsinin 43-cü sessiyasına uğurla ev sahibliyi edib.

Qloballaşma prosesində Azərbaycan mədəniyyətinə xüsusi diqqət ayrılaraq, Azərbaycan mədəniyyətinin geniş təbliği, sağlam mənəvi dəyərlərin qorunması ilə bağlı aparılan işlər də diqqətdən kənar deyil. Mehriban xanım Əliyevanın Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında, dünyada təbliğində əvəzsiz xidmətləri vardır. Azərbaycanın Birinci Xanımı ölkəmizdə münəzəm olaraq keçirilən müxtəlif beynəlxalq mədəniyyət tədbirlərinin və festivallarının təşkilində mühüm rol oynayır. Beynəlxalq muğam festivalı və muğam ifaçılarının müsabiqəsi, M.Rastropoviç adına, eləcə də D.Şostakoviçin və Bülbülün yubileylərinə həsr edilmiş beynəlxalq festivallar, Qəbələ Musiqi Festivalı, Aşıqların Beynəlxalq Festivalı kimi tədbirlər məhz Mehriban Əliyevanın yaxından dəstəyi ilə həyata keçirilib. Bakıda Beynəlxalq Muğam Teatrının, Müasir İncəsənət Muzeyinin binaları tikilib, açıq səma altında "Qala" arxeoloji-etnoqrafik muzey kompleksi yaradılıb.

BEYNƏLXALQ İCTİMAİYYƏTƏ ÇATDIRILAN GERÇƏKLİKLƏR

Azərbaycan haqqında həqiqətləri beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmağa önəm verən Heydər Əliyev Fondu tərəfindən həyata keçirilmiş layihələr sırasında "Qarabağ həqiqətləri" bukletlər toplusunun nəşri xüsusi əhəmiyyətə malikdir. "Müharibə və tarixi-mədəniyyət abidələrimiz" kitabında Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindəki ziyarətqahlar və digər tarixi-mədəniyyət abidələri haqqında ətraflı məlumat verilir. "Qarabağ həqiqətləri" silsiləsinin davamı olaraq 2007-ci ildə Heydər Əliyev Fondu Ermənistanın Azərbaycan mədəniyyətinə, maddi-mənəvi irsimizə qarşı məqsədyönlü şəkildə həyata keçirdiyi vandalizm siyasətindən və onun acı nəticələrindən bəhs edən "Azərbaycana qarşı müharibə: mədəni irsin hədəfə alınması" kitabını ingilis dilində nəşr etdirdi. Kitaba işğal olunmuş rayonlarımızdakı mədəni sərvətlərimizin siyahısı, xəritələr, habelə Ermənistan ərazisində və işğal altındakı bölgələrimizdəki tarixi və mədəniyyət abidələrimizin əvvəlki və indiki vəziyyətini əks etdirən videomateriallar əlavə olub. Rus alimi, yazıçı-tarixçi, professor Rudolf İvanovun "Bəyazidin müdafiəsi: həqiqət və yalan", "Əlahəzrətin general - adyutanti. Hüseyin xan Naxçıvanski haqqında dastan", "Sovet İttifaqı adından" kitabları rus dilində nəşr olunub.

Azərbaycan tarixinə müstəqil dövlət qurucusu kimi daxil olmuş Heydər Əliyevin xatirəsinə xalqımızın ehtiramını ifadə etmək arzusunun, onun zəngin mənəvi irsini əks etdirmək, azərbaycanlıq fəlsəfəsinin ölkəmiz üçün əhəmiyyətini vurğulamaq, milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə aşılmaq zərurətindən irəli gələrək yaradılmış Heydər Əliyev Fondu müxtəlif layihələr həyata keçirərək, cəmiyyət quruculuğunda fəal iştirak edir, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına öz töhfəsini verir.

ALİ DƏYƏRƏ SÖYKƏNƏN XİDMƏT

Heydər Əliyev Fondu Vətən müharibəsi zamanı şəhid olan hərbiçilərin ailələrini və

qazilərimizi də daim diqqətdə saxlayır, onların qayğısına qalır. Fond bu kateqoriyadan olan insanların qayğıları ilə yaxından maraqlanır, onları narahat edən məsələlərin həlli istiqamətində mütəmadi tədbirlər həyata keçirir. Döyüşlərdə yaralanan hərbiçilərimiz müalicə və reabilitasiya üçün Türkiyəyə göndərilib, həmçinin sağlamlıqlarını itirmiş bir qrup əsgər və zabıt yüksək texnologiyalı protezlərlə təmin edilib.

Torpaqlarımızın azad olunması uğrunda mübarizəyə siyasi-mənəvi dəstək, xalqımızı milli həmrəyliyə səsləyən, şanlı Ordumuzu Qələbəyə ruhlandırın müraciət və çağırışlar, müharibədən sonra isə dövlətimizin başçısı ilə birlikdə Qarabağa çoxsaylı səfərlər, Şuşada möhtəşəm "Xarıbülül" Musiqi Festivalının təşkili birinci xanımın xidmətləri sırasında xüsusi yer tutur.

Xeyriyyəçilik və humanizm kimi dəyərlərdən yararlanmış fəaliyyət insanlığa, bəşəriyyətə xidmət etmək kimi ali bir dəyərə söykənir. İllərdir ki, yorulmaq bilmədən çalışan və böyük əhəmiyyət kəsb edən, müasir dünyamızın çağırışlarına cavab verən layihələri ilə milyonlarla insanın sevgisini qazanan Azərbaycanın Birinci xanımı Mehriban Əliyeva gördüyü işlərlə mənəvi rahatlıq tapır. Bu fəaliyyət özünün vurğuladığı kimi, sarsılmaz həqiqətlərə söykənir: "Əxlaq və mənəviyyət, insanlıq və şəfqət, inam və məhəbbət, xeyirxahlıq və saf niyyətlər Yaradanın hər birimizə bəxş etdiyi ən gözəl keyfiyyətlərdir", - deyən Mehriban xanım Əliyeva valideynlərindən əxz etdiyi dəyərləri hər zaman üstün tutaraq, onların öyrətdikləri həqiqətləri və mənəviyyətə can atdığı özünün həyat məqsədinə çevirib: "Onlar öz varlığı ilə ləyaqət və şərəf hissinin hər şeydən üstün olduğunu aşılırdılar. Öyrətdilər ki, alicənablıq və dürüstlük, mənəviyyət və şəfqət, xeyirxahlıq əməllər, inam və məhəbbət - həqiqi xoşbəxtliyə və harmoniyaya aparın yoldur". Bəli, bu yol böyük bir yoldur. İnsanlığa aparın yoldur. Söhbət insan anlamından gedirsə, bu məfhumun arxasında dayanan amillər ən böyük dəyərlərə yol açır.

NƏZAKƏT ƏLƏDDİNQIZI

Azərbaycanın və Cənubi Qafqazın daha gözəl, daha parlaq gələcəyini qurmaq üçün təkə erməni millətçiləri tərəfindən ələ keçirilən, daha doğrusu, bir vaxtlar işğal edilən ərazilərin azad edilməsi kifayət etmir. Xüsusən region daxilində, eləcə də qonşu ölkələrlə və regionlarla kommunikasiyaların, iqtisadi əlaqələrin bərpası da xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Təbii ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycana son səfərinin və həmin səfər zamanı qəbul edilən qərarların məhz qeyd olunan daha gözəl və daha parlaq gələcək üçün böyük rol oynayacağına ümidlər böyükdür. Çünki Moskvanın siyasətində dönüş kimi nəzərə çarpan bu hal bundan əvvələ qədərki Kremlin, eləcə də Qorbaçovun erməni ekspansionizmini dəstəkləmək irsini pozduğunu əyani şəkildə təsdiq edir. Bu isə heç də təsadüfi deyil və hadisələrin gedişi təsdiq edir ki, Azərbaycan gələcəyi quran tamhüquqlu çoxvektorlu xarici siyasəti ilə uğurlar qazanmaqdadır.

Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqların fonunda ölkəmizlə münasibətlərin inkişafına marağ özünü göstərdi

Rusiya lideri Putin bu dəfə ölkəmizə dövlət səfəri, rəsmi səfər ilə gəldi və onun budəfəki səfəri artıq Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqların ortaya çıxdığı dövrə təsadüf etdi. Ola bilsin ki, Rusiya-Ermənistan münasibətləri, daha dəqiq desək, bir vaxtlar Moskvanın İrevana böyük dəstək göstərməsi xatırladığı zaman Putinin ölkəmizə səfəri bir qədər fərqli qarşılanıla bilər. Sözsüz ki, rusların ermənilərə tərəfkeşliyi, hətta təəssübkeşliyi ilə əlaqədar ötən dövr ərzindəki məlum mövqeyi hələ də yaddaşlarda qala bilər, amma unutmaq lazım deyil ki, əvvəla, Rusiyadakı erməni diasporunun təsirini həmin dövrdə nəzərə almamaq mümkün deyildi. İstər-istəməz həmin təsirlərin təzahürü də ortada olmalı, hadisələrin gedişinə siraət etməli idi. Belə də olduğunu görürdük. Amma məsələ burasındadır ki, artıq Rusiya rəhbərliyi yeni geosiyasi reallıq fonunda bundan sonra Ermənistanla deyil, məhz Azərbaycanla münasibətləri inkişaf etdirmək niyyətində olduğunu açıq şəkildə nümayiş etdirməkdədir.

Məhz Ermənistan mətbuatında qeyd olunanlardan da görünür ki, haylar özləri də bu həqiqətləri başa düşüblər və qıcıqlanmalarını da başa düşmək çətin deyil. Məhz Azərbaycan ərazilərini işğal etmək, zəbt etmək üçün cəhd edən erməni millətçiləri ilə döyüşlərdə həlak olanların dəfn olunduğu "Şəhidlər Xiyabanı"nı Vladimir Putinin ziyarət etməsi çox mətləblərə aydınlıq gətirdi və ələlxüsus da Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqların fonunda ölkəmizlə münasibətlərin inkişafına maraqları özünü göstərdi. Belə bəlli oldu ki, hansısa məlum bir dövrə qədər, daha doğrusu, yeni reallıqların ölkəmiz tərəfindən yaradıldığı dövrə qədər ermənilərə dəstək göstərən Rusiya artıq qəti şəkildə belə bir niyyətdə görünmür və Azərbaycanla əlaqələrə, münasibətlərə üstünlük verir. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanın tamhüquqlu və çoxvektorlu siyasəti özünün uğurlu nəticələrini verməkdədir. Ələlxüsus, bu məqam ondan xəbərlər verir ki, rəsmi Bakı doğru, düzgün siyasət yürüdü və ölkəmizin, ölkə rəhbərliyimizin apardığı siyasət, məhz gələcəyi quran tamhüquqlu, çoxvektorlu siyasət öz məntiqi nəticələrini verməkdə, böyük dönüş yaratmaqda və döyüş meydanında olduğu kimi, eləcə də diplomatik qələbələrimizin, uğurlarımızın da davamlı olmasını təmin etməkdədir.

Cənubi Qafqazın, Xəzər regionunun və digərlərinin qarşılıqlı maraqları naminə qonşu ölkələrlə konstruktiv qarşılıqlı əlaqə artırır-

Gələcəyi quran tamhüquqlu və ÇOXVEKTORLU SİYASƏT

lır

Doğrudur, Rusiya lideri Putinin Bakıda olduğu müddətdə imzalanmış sənədlərin rəsmi siyahısında enerji sektoruna dair sazişlər yer almayıb. Amma diqqətə çatdırmaq ki, danışıqlar zamanı bu məsələlər müxtəlif formatlarda ciddi şəkildə müzakirə olunub. "Söhbət "Şimal-Cənub" layihəsindən, sentyabrda SOCAR və "Qazprom"un hərtərəfli elmi-texniki əməkdaşlıq proqramının imzalanmasından gedir. Çoxşaxəli strateji tərəfdaşlığın genişləndirilməsi ilə bağlı razılıq əldə olunub", deyərək "Qazprom"un İdarə Heyətinin sədri Aleksey Millerin dedikləri təsdiq edir ki, həqiqətən də enerji sektoruna dair müxtəlif formatlarda ciddi şəkildə müzakirələr edilmişdir. Onu da nəzərə çatdırmaq ki, səfərin lap əvvəlində Rusiya baş nazirinin müavini Aleksandr Novak Xəzər şelfində yeni layihəyə baxılmasından danışıb. Xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, hazırda Rusiyanın LUKOIL şirkəti Şahdəniz layihəsində 19,99 faiz paya malikdir. Hətta Rusiya mənbələri də belə Kremlin Azərbaycanın qaz nəqli sistemində çıxışda maraqlı olmasından danışırlar. Deməli, enerji sektorunda belə maraqların olması danılmazdır.

Azərbaycanın Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi ilə Rospotrebnadzor arasında qida təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Sazişi də vurğulamaq yerinə düşərdi. Əslində, belə bir Saziş Azərbaycanın Rusiyaya kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsulları ixracının genişlənməsinə əsaslı zəmin deməkdir. Həmçinin Türkiyə və bəzi digər ölkələrdən analoji ixracatlar Ermənistandan eyni ixrac məhsullarına təbii alternativ hesab olunur. Belə görünür ki, Rusiya şirkətləri artıq erməni mallarına alternativ axtarırlar. Bu isə, tək-cə Azərbaycanın Rusiya bazarında mövqeyinin gücləndirilməsi deyil, həm də erməni baş nazir Paşinyan üçün ciddi problem deməkdir. Çünki, çətin ki, bu cür malları Ermənistan Qərb bazarlarına yönəldirə bilsin. Ələlxüsus da AB-nin kənd təsərrüfatı məhsullarının bazarlarına girişin ciddi şəkildə tənzimlənməsi və bazarların özlərinin çoxdan bölünməsinə nəzərə alındıqda bunun nə qədər çətin, ümumiyyətlə mümkün deyil olduğu ortaya çıxır. Bu isə o deməkdir ki, Ermənistanın uzun müddətdə vəziyyəti pisləşməyə davam edəcək və pulu da getdikcə daha da azalacaq. Üstəlik, hadisələrin gedişi gös-

terir ki, ermənilər çox tez bir zamanda özlərinin əsas Rusiya bazarını da itirə bilərlər. Bəli, hələlik Ermənistanın Rusiya Federasiyası ilə ticarət dövriyyəsinin statistikasını çəkilmə illüziyası yaradır, amma bu heç də gələcək reallığı əks etdirmir. Qərbə yön almaq, üz tutmaq barədə yüksək səslə danışan və şəxsən Rusiya prezidentini hədələyən İrəvan anti-Rusiya sanksiyaları üzərində biznes qurmaqda davam edirsə, deməli, yaxın zamanda bunun acı nəticələri ilə qarşılaşmalı olacaq. Ən azından ermənilər üçün heç də nikbin proqnozlar vəd edilmir. Amma özünün çoxvektorlu siyasəti ilə Azərbaycanın isə gələcəyə tamamilə nikbin proqnozları var. Çünki artımlar da göz önündədir. Müqayisə üçün diqqətə çatdırmaq ki, 2024-cü ilin birinci yarısında Rusiya ilə Azərbaycan arasında ticarət dövriyyəsi 5%-dən çox artaraq 2,5 milyard dollar təşkil edib. Bəli, statistik göstəricilərə nəzərə saldıqda bunun Rusiya ilə Ermənistan arasında ticarət dövriyyəsinə az olduğu görünür, amma nəzərə almaq lazımdır ki, bu, real sabit ticarət dövriyyəsidir. Rusiya ilə Ermənistan arasında olan ticarət dövriyyəsi ilə bağlı statistik göstəricilər isə çox sürətli şəkildə şişirdilməkdə olan rəqəmlərdir, sabun köpüyüdür, hansı ki bu şişirdilmiş sabun köpüyü hər an partlamağa hazırdır. Ona görə ölkəmizin ticarət dövriyyəsi sabitdir ki, Azərbaycan Ermənistandan fərqli olaraq, fəvqəldövlətlərin oyununa alət olmur və Cənubi Qafqazın, Xəzər regionunun və digərlərinin qarşılıqlı maraqları naminə qonşu ölkələrlə konstruktiv qarşılıqlı əlaqəni artırır. Daha dəqiq desək, Azərbaycan özünün tamhüquqlu və çoxvektorlu siyasəti ilə uğurlar əldə edir və tək-cə özünün deyil, bütövlükdə regionun gələcəyini qurur.

Azərbaycanın apardığı tamhüquqlu və çoxvektorlu siyasət başqaları üçün bir örnək, bir nümunədir

Əlbəttə ki, bəzi erməni revanşistlərinin Azərbaycan-Rusiya münasibətlərini yalnız müstəvidə təqdim etmək cəhdləri var və bu

əsassızdır. Sözsüz ki, ermənilərin belə cəhdləri qısqanclıqdan, paxıllıqdan irəli gəlir. Məsələ burasındadır ki, müasir dünya siyasətində bir dövlətin həqiqətən suveren kursunun olması, onun xüsusən də özünü müdafiə etmək iqtidarında olması hər zaman dünya oyunçularını buna daha ciddi yanaşmağa məcbur etdiyini haylar hələ də başa düşə bilməyiblər. Başa düşə bilməyiblər ki, işğalçılıq siyasəti ilə heç nəyə nail ola bilməzlər. Dərk edə bilmirlər ki, nəyə isə nail olmaq, uğur qazanmaq, əlaqələri, münasibətləri qurmaq və yaxşılaşdırmaq üçün doğru və düzgün siyasət aparmaq gərəkdir. Haylar heç olmasa Azərbaycanın tamhüquqlu çoxvektorlu siyasət apardığını belə müşahidə edib başa düşə bilməli idilər ki, gələcəyi qurmaq üçün belə bir siyasət aparmaqda rəsmi Bakı onlardan fərqli olaraq, doğru istiqamətdə, doğru yoldadır. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın apardığı tamhüquqlu və çoxvektorlu siyasət başqaları üçün, xüsusən də Ermənistan üçün bir örnək, bir nümunə sayılmalıdır.

İndi Ermənistan tərəfi mənasız səylərinin boş çıxacağını da olsa görüb doğru qərar qəbul etməlidir. Doğru və düzgün siyasət aparması sayəsində Azərbaycanın bütün dost ölkələrlə əməkdaşlıq etdiyini də rəsmi İrəvan, eləcə də erməni cəmiyyəti nəzərə almalı və necə deyirlər, məkrli siyasəti kənara qoyaraq, daşı ətəyindən tökməlidir. Haylar başa düşməlidirlər ki, ən doğru yol hansısa ölkənin, hansısa qüvvənin marioneti olmaq, kimlənsə alətinə çevrilmək deyil. Heç olmasa gec də olsa dərk etməlidirlər ki, Azərbaycanla və digər qonşu ölkələrlə münasibətləri normallaşdırmasalar, normal qonşuluq münasibətləri yaratmasalar, beynəlxalq layihələrdə iştirak etməkdən, əlaqələrini, münasibətlərini inkişaf etdirməkdən məhrum olsalar bundan sonra da regionda marginallaşmış vəziyyətdə qalacaqlar. Bari Azərbaycanın tamhüquqlu və çoxvektorlu siyasətini nümunə olaraq qəbul etsinlər və görsünlər ki, ölkəmiz məhz bu siyasət sayəsində gələcəyini qurur və birdəfəlik anlaşınlr ki, istənilən ölkənin də, regionun da gələcəyinin məhz bu siyasət sayəsində inkişafına ümid etməyə dəyər...

İnam Hacıyev

Bu gün Azərbaycanın hər bir sahəsində

möhtəşəm uğurlar, qələbələr mövcuddur. Qazanılan qələbələrin pik nöqtəsi isə 30 il işğal altında olmuş torpaqlarımızın 44 günlük Vətən Müharibəsi ilə azad edilməsidir. Artıq Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam şəkildə bərpa edərək yeni-yeni zəfərlərə doğru addımlayır. Təbii ki, əldə olunan parlaq hərbi, siyasi, iqtisadi, sosial uğurlara görə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin müdirik siyasətinə və bu siyasəti böyük əzmlə davam etdirən Fətəh Sərkərdə, ölkə Prezidenti İlham Əliyevə minnətdarıq. Məlum faktdır ki, ötən əsrin 90-cı illərin əvvəllərində Azərbaycanda hərc-mərclik, özbaşınalıq, xaos hökm sürürdü.

Bu özbaşınalıqdan istifadə edən məkrli Ermənistan ardıcıl olaraq torpaqlarını işğal edirdi. Vəziyyətin son dərəcədə ağır olması ölkəmizi müstəqil dövlət kimi dünya xəritəsindən silinmək təhlükəsi ilə üz-üzə qoymuşdur. Belə ağır dövrdə xalq üzünü ümid yeri Ulu Öndərimiz Heydər Əliyev tutdu. Bu məqsədlə 1992-ci il oktyabr ayının 16-da 91 nəfər Azərbaycan ziyalı yeni bir siyasi partiyanın yaradılması təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev düşünə xüsusi müraciət ünvanladı. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev xalqın çağırışlarına səs verərək müraciəti qəbul etdi və Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasına, onun sədri olmağa razılıq verdi. Lakin o zamankı AXC-Müsavat ittidarı Dahi Öndər Heydər Əliyevin Bakıya gəlməsinə maneələr yaradırdı. Bu səbəbdən də partiyayı yaratmaq istəyən 550 nəfərdən ibarət təşəbbüs qrupu Naxçıvana gedərək partiyanın təsis konfransını orada keçirməyə müvəffəq oldular. Beləliklə, 1992-ci il noyabrın 21-də Heydər Əliyevin Sədrliyi ilə keçirilmiş təsis konfransında Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması haqqında qərar qəbul edildi və Heydər Əliyev yekdilliklə partiyanın Sədri seçildi. Bununla da ölkəmizin həyatında yeni və sürətli inkişaf dövrünün əsası qoyuldu. Ulu Öndərimizin müdirik siyasəti nəticəsində bütün çətinliklər, ağırlı problemlər aradan qaldırıldı və Azərbaycan inkişaf edən qüdrətli dövlətə çevrildi. Sevincliyik, həm də qürurlu-yuq ki, Ulu Öndərimizin siyasətini Onun ən layiqli siyasi varisi, Prezident İlham Əliyev böyük uğurla davam etdirir. Dahi Öndərimiz Heydər Əliyev siyasətinin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin qətiyyəti siyasi iradəsi sayəsində 30 il işğalda olan torpaqlarımız işğaldan azad olunaraq ərazi bütövlüyümüz tam şəkildə bərpa olundu. Artıq işğaldan azad edilən ərazilərimiz də böyük quruculuq, bərpa, tikinti işləri aparılır. Görülən işlərin fonunda insanlar öz doğma yurd-yuvalarına qayıdılar. Bu isə o gözəl, dilbər bölgələrə yeni nəfəs gətirir. İnsanları razı salan, məmnun edən məqamlardan

Azərbaycan növbəti tarixi zəfər astanasında

biri də ondan ibarətdir ki, 30 ildən sonra öz doğma yurd-yuvalarında seçki hüquqlarından istifadə edirlər.

Zəfər seçkisinin fərəh doğuran müjdəsi

İşğaldan azad edilən ərazilərə köçürülən əhalinin sentyabrın 1-də keçiriləcək parlament seçkilərinə yüksək fəallıqla hazırlaşması, prosesdə fəal iştirak etmələri öz taleylərinə xüsusi diqqətin nümunəsidir. Hər kəs müxtəlif formalarda seçki prosesinə töhfə verməyə çalışır. Diqqətçəkən məqam həm də ondan ibarətdir ki, 7 fevral 2024-cü il də keçirilən prezident seçkilərində işğaldan azad edilən ərazilərdə 30-a qədər seçki məntəqəsi yaradılmışdırsa, hazırda onların sayı 50-yə çatdırılıb. Ümumilikdə isə ölkə üzrə Milli Məclisə seçki 6 477 məntəqədə keçiriləcək. Bu fikirləri Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənahov jurnalistlərə açıqlamasında deyib. "Parlament seçkisi ilə bağlı çap olunan bülletenlərdə 991 namizədin adı qeyd edilib".

Uğurla həyata keçirilən seçki prosesi artıq son mərhələsinə çatmaqdadır. Daha doğrusu bu ayın 31-də "sükut günü", səhəri gün isə parlament seçkiləri keçiləcək. Bu kimi məsələlər qanunvericilik

də əks olunub. Seçki Məcəlləsinə əsasən, təşviqatın aparılmasını qeydə alınmış namizədlər, onların səlahiyyətli nümayəndələri və vəkil edilmiş şəxsləri, namizədi qeydə alınmış siyasi partiyalar, siyasi partiyaların blokları, onların səlahiyyətli nümayəndələri və vəkil edilmiş şəxsləri həyata keçirə bilərlər. Qanunvericiliyə görə, təşviqat kampaniyası səsvermə gününə 23 gün qalmış başlanılır və səsvermənin başlanmasına 24 saat qalmış dayandırılır. Parlament seçkiləri ilə əlaqədar Təqvim Planında bu müddət 2024-cü il avqustun 9-dan, avqustun 31-i saat 08:00-a qədər nəzərdə tutulub. Beləliklə, avqustun 31-i saat 08:00-da seçkiqabağı təşviqat kampaniyası dayandırılacaq.

Seçki Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada seçki bülletenləri dairə seçki komissiyalarına paylandıqdan sonra, səsvermə gününə azı 3 gün qalmışadək dairə seçki komissiyalarından məntəqə seçki komissiyalarına təhvil verilir. Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədr müavini Rövzət Qasimov jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, MSK-nın qərarı ilə 6 516 567 seçki bülleteni çap olunub: "Bülletenlərdə 991 namizədin adı qeyd edilib. Bu, o deməkdir ki, sentyabrın 1-də keçirilən seçki prosesində geniş seçim imkanı var".

Aparılan araşdırmalar və sorğular, eləcə də əhali ilə fərdi söh-

bətlər təsdiq edir ki, 1 sentyabr parlament seçkiləri xalqın iradəsi əsasında azad və şəffaf şəkildə keçiləcək. Bu günə qədər hər hansı formada narazılıq və ya problem qeydə alınmayıb. Namizədlər birbirinə hörmət etməklə və Seçki Məcəlləsinə uyğun davranış göstərməklə özlərinin təbliğatını aparıb və hazırladıqları seçki platformasını seçicilərə təqdim ediblər. Təbii ki, kimin üstün olduğunu seçki günü bəlli olacaq. Ortada olan realıq isə onu deməyə əsas verir ki, seçki sakit və insanların istəyinə uyğun baş tutacaq.

Parlament seçkiləri yüksək seçici fəallığı ilə baş tutacaq

Seçkilərin azad və demokratik şəraitdə keçəcəyinə dəlalət edən amillərdən biri də prosesi çoxsaylı yerli və xarici müşahidəçilərin izləməsidir. "İndiyə qədər 39 qurumdan 46 ölkənin vətəndaşları müşahidəçi kimi qeydə alınıblar". Bunu Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) bu gün keçirilən iclasında qurumun sədri Məzahir Pənahov deyib. Onun sözlərinə görə, beynəlxalq müşahidəçilərin sayı 321, yerli müşahidəçilərin sayı isə 93 min 964 nəfərdir: "Onlardan 88

min 105 nəfər DSK-larda, 5 min 859 nəfər isə MSK-da qeydiyyatdan keçib".

Bununla yanaşı, seçki günü "exit-poll"-da təşkil olunacaq ki, bu da şəffaf seçki prosesinin hansı səviyyədə olduğunu nümayiş etdirəcək. MSK-dan verilən məlumata görə, seçkilərlə əlaqədar 3 təşkilatın "exit-poll" keçirmək üçün müraciəti olub və onlar qeydə alınıblar. Bundan sonra "exit-poll" keçirmək istəyənlər üçün vaxt yekunlaşır. Çünki "Azərbaycan Respublikasında seçkilərdə "exit-poll" keçirən təşkilatların akkreditasiyası Qaydaları"nın 2.3-cü bəndinə əsasən, Mərkəzi Seçki Komissiyası səsvermə gününə ən azı 10 gün qalanadək "exit-poll" keçirmək üçün müraciət etmiş təşkilatların akkreditasiyası barədə qərar qəbul etməlidir. Xatırlatmaq lazımdır ki, MSK-nın avqustun 12-də keçirilən iclasında Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqasının "ORACLE ADVISORY GROUP" (Amerika Birləşmiş Ştatları) təşkilatı, "Tərəqqi" Sosial Tədqiqatlar İctimai Birliyinin isə SWG S.P.A Tədqiqatlar Şirkəti (İtaliya) ilə birlikdə parlament seçkilərində exit-poll keçirmələri üçün akkreditasiyaları barədə qərar qəbul edib. MSK-nın avqustun 16-da keçirilən iclasında isə Sosioloji Tədqiqatlar Mərkəzinin exit-poll keçirməklə bağlı müraciəti səsverməyə çıxarılarq qəbul olunub.

İLHAM ƏLİYEV

Həmişə belə olub ki, bir kitabı oxuyub qurtardıqdan sonra ikinci kitabı əlimizə almışıq. Hələ elə olub ki, günlərlə oxuduğumuz kitabın təsirindən ayrılı bilməmişik ki, növbəti kitabı başlayaq. Müasir dövrdə kitabla sosial şəbəkələri qarşı-qarşıya qoyarkən belə bir suala cavab axtarıram: görəsən iki-üç kitabı bir arada oxuya bilmədiyimiz təqdirdə, iki-üç, hətta bundan da artıq sosial şəbəkədən bir anda necə istifadə edirik? Həqiqətən çox maraqlıdır. Söhbətimizə kitablarla başlayaq...

Biz və kitablar

Kitab... Deyərdim ki, dünyada yaradılmış ən dəyərli vasitədir. Kitab insanın ən yaxın dostu, ömrünün bəzəyidir. Kitab sirdaşdır, hər an pıçılıtlarını dinləyən, sənə düzgün yol göstərən əsl dost. Kitab vaxtdır, bəzən ilişib qalan saatları sürətlə irəliyə doğru aparır, günün haradan gəlib haraya getdiyindən insanı bixəbər edən vasitədir.

Hər kəsin yanında olub, bir gün səndən uzaqlaşdığı təqdirdə kitab sənə qalan, dərdsərinə şərik olan vasitədir. Kitab milyonlarla insanla tanışlıqdır. Minlərlə insan taleyi ilə tanışlıqdır. Düz yolun göstəricisi, əyri yolun düşmənidir.

Kitab xarakterdir. İnsan xarakterinin düzgün formalaşmasında tərbiyəçidir. Nəyi necə etməyi göstərən, nəyi harada danışmağı öyrədən müəllimdir. Əməyi, zəhməti misilsiz olan müəllim. Haqqı ödənilə bilməyən öyrədicidir.

Kitab yol yoldaşdır. Hər an yanındadır. Dünyanın harasında olsan, hansı səbəbdən olsan yanında tək olmandır. Səni tək qoymayan, darıxmaqdan uzaq saxlayan, münasib olmayan dostluqlardan çəkirdən yoldaşdır. Harada gəldi dərdsini sonadək dinləyən, yaralarına məlhəm olan yol yoldaşdır.

Kitab tələdir. Mənim, sənə, hamımızın taleyidir. Bir-birimizə sirmimizi-sözümüzü demədiyimiz halda, kitab bizləri bir-birimizin taleləri ilə tanış edən vasitədir. Kiminsə taleyinə acıdığımız, kiminsə taleyinə sevindiyimiz, pisi pis, yaxşını yaxşı kimi tanıtdıran, öyrəndir.

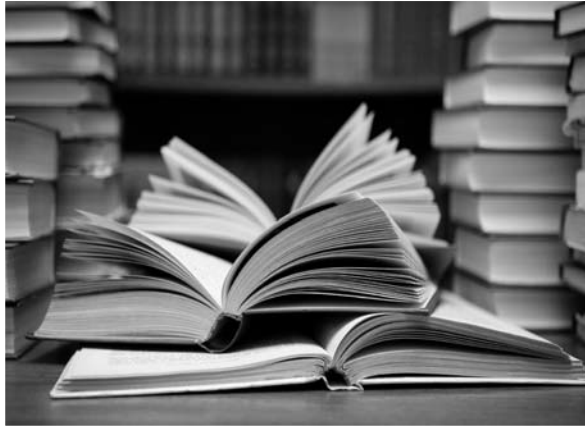
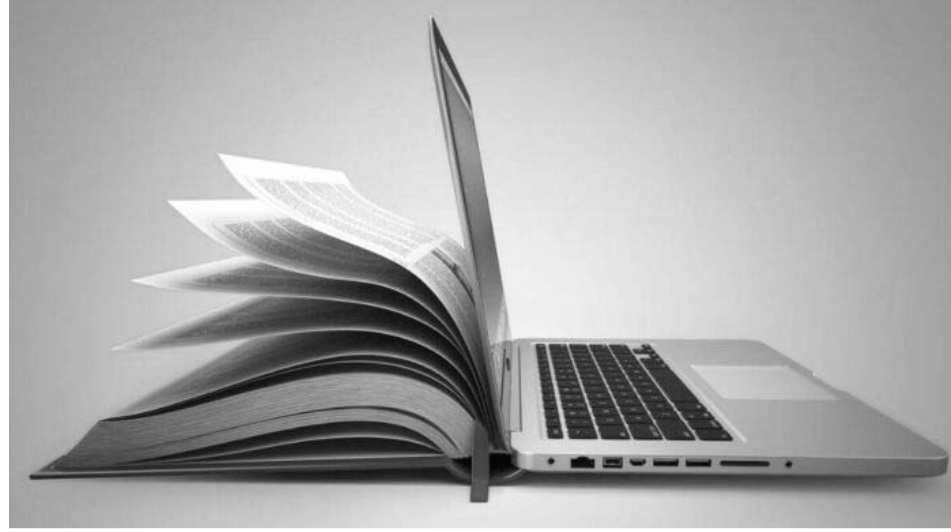
Kitab xatirədir. Uşaqlıqdan gəncliyə, gənclikdən ahılığa erməyən olan xatirələr toplusudur. Bir dəfə səhifələrində gözlərin gəzəndən sonra ikinci dəfə əlinə aldığı sənə gənclikdən uşaqlığa, ahılıqdan gəncliyə aparır xatirələrdir.

Elə bütün bu səbəblərdən də kitab hər birimiz üçün dəyərlidir. Çünki o bizim də dostumuz, yoldaşımız, sirdaşımız, yol yoldaşımız, taleyimiz, xatirələrimiz olub. Kimsəyə deyə bilmədiyimiz sözümüzü dinləyənimiz olub. Qəhrəmanlarına öz dərdsərimizi də qarışdırıb göz yaşını axıtdığımız səhifələrdir. Gecəni sübhədək ayrılı bilmədiyimiz yuxumuzdur. Dünyanın ən şirin neməti olan yuxunu illərlə qurban verdikimiz varlıqdır. Qəhrəmanları həyat idealimizə çevrilən, bizi peşəyə, sənətə, həyata yönəldən varlıq...

Deyərdim ki, kitab ana laylasının davamıdır. Körpəyə ana laylasıyla dinclik, sakitlik, məlhəm tapdığımız halda, ömrümüzün sonrakı çağlarında bu laylaları yeganə əvəz edən bilən kitablardır. Ana laylalarına qulaq kəsib ağılamamışıq, bir də kitablarla varlığımız-yoxluğumuz hiss olunmayıb. Çəkilməmiş bir guşəyə, burada onunla-ikinci ana laylası ilə baş-başa qalmışıq. Ruhumuza qida olub kitablar, ana südü tək qidamızı olub. Kitab oxuyanlar xatirləyər, hansısa bir kitab sənə özündən alıb elə aparıb ki, gün ərzində acıq hissi belə duymamısan. Belə isə ən gözəl qidadır kitablar.

Kitab arzudur, bu arzuya qurulan xəyaldır. Gələcəyin, sabahındır. Qəhrəmanlarının sənə səslədiyi həyat yoludur. Onlara bənzərən həyat yolunu qurmaqda sənə ruhlandı-

Kitablar və sosial şəbəkələr...

ran, yolgöstərəndir. Mübarizlikdir kitab. Həyatla, haqqınla, insanlarla mübarizədir. Bütün bunları necə etməyi öyrəndir.

Kitab bir filmədir, oxudunmu, sanki bir filmə baxdın, bir hadisənin içərisində oldun, onun qəhrəmanları ilə birgə yaşadın. Kitab bir mahnı, bir şeirdir, necə ki, bir musiqi, bir parça şeir sənə səndən alıb aparır, kitab da elədir. Saatlarla gedirsən, bəzən keçmiş, bəzənsə gələcəyə...

Kitablardan bir xeyli danışdıq, bir qədər də sosial şəbəkələrdən danışaq.

Sosial şəbəkələr və biz

Biz istəsək də, istəməsək də, həyatımızda sosial şəbəkələr var və olmalıydı da. Bunu əksər insanlar müasir dövrlə, texnologiyanın inkişafı ilə əlaqələndirirlər. Belə fikirdə olanlar da var ki, həyatımıza sosial şəbəkələr daxil edilib, onların olması məsləhət bilinib. Bu dünyanın işlərindən hələ ki, çoxlarımız bixəbərlik.

Sosial şəbəkələrin yaxşı tərəfləri çoxdur. Onlar öncə məlumatlılığımız, dünyada baş verən hadisələrdən bir anda xəbərdar olmağımızdır. İnformasiyanı bir-birimizə ötürməyimiz üçün əlverişli vasitədir. Müasir dövrdə informasiya bolluğudur.

Sosial şəbəkələr arxivdir. Düzdür, ənənəvi arxivlərimiz qədər etibarlı olmasa da, bir andaca bütövlükdə silinə biləcəyini hamımız yaxşı bilsək də, lakin o hadisə nə vaxtsa baş verənədək arxivdir. Bu da bir çox iş adamlarının necə dəyərlər, işinə yararır.

Sosial şəbəkələr kitabdır. Əldə edə bilmədiyimiz və oxumaq istədiyimiz kitabları, yeni nəşrləri buradan asanlıqla tapıb oxumaq imkanındır. Sosial şəbəkələr hər birimizin reklamıdır. Orada hər kəs öz işi, peşəsi, bacarığı ilə bağlı reklamlarını aparır.

Sosial şəbəkələr bir-birimizin ta açılmayan qapısıdır. Buradan bir-birimizin evində qonaq olur, ağsaqqal-ağbircəyimizi, xəstəmizi yoluxur, görüşür, danışırıq. Ta vaxt ayrılıb hər hansı qohum-qonşuya getməyə ehti-

lanır.

Bizlər isə azyaşlı uşaqlarımızın əlinə kitab vermək əvəzinə, smartfonları verir, onların bir guşəyə çəkilib saatlarla ortalığa çıxmasına göz yumuruq. Hələ uşaqlarımız bir yana, özümüzdən deyək. Əlimizdə telefon sosial şəbəkələrdi ki, gəzirik. Oradan bir xəbər oxuyuruq, buradan bir nəfər dostumuz, rəfiqəmizə yazırıq, o birində bir videoya baxırıq, daha o birindən şəkil paylaşırıq və sair. Saatlar ötüb keçir, çıxıb bilmirik buradan. Təmiz hava almağı da, işdən sonra uşaqlarımıza, ailəmə vaxt ayırmağı da qurban vermişik sosial şəbəkələrə. Bu sosial şəbəkələr isə bu gün təqdir etdiyimiz texnologiyanın uğurudur, sabahsa bataqlıqdır bizim üçün. Nə qədər çalışsaq da çıxıb bilməyəcəyimiz bataqlıq...

yac qalmır. Sosial şəbəkələr insanların bir-birinə göstərmək istediklərini reallaşdıran, eyni zamanda bir-birlərinə deyəcəkləri sözləri ünvanına çatdıran vasitədir.

Bu barədə düşünek!

Belə isə, yaxşı, əksəriyyətin dediyi olsun, müasir dövrdür, internet əsridir, sosial şəbəkələr də olmalıdır. Amma nə qədər axı? Yağışdan sonra çoxalan göbəkələr kimi, hər gün artan sosial şəbəkələr axı unudub bir kənara tulladığımız, kitabxanalarda toz basmaqda olan, evlərimizdən yoxa çıxan kitabların verdiyini vermir övladlarımıza. Çünki sosial şəbəkələrdən düzgün istifadə etmərik. Əlimizdəki telefonla bir anda bir neçə sosial şəbəkədə oluruq ki, bu, ən birinci sağlamlığımızı təhlükə altına alır. Daha sonra isə vaxtımızı və sözün ifadə edə bilmədiyini çox şeyləri.

Sosial şəbəkələr ailələrimizi dağıdır, sevnələri bir-birindən ayırır, övladlarımızın əlaqına mənfi təsir göstərir, milli-mənəvi dəyərlərimizi silir, tərbiyə amilinin əksinə işləyir. Bütün bunları da bilməyən yoxdur. Hamı yaxşı bilir ki, sosial şəbəkələrdə nələr yayın-

Axı bir anda bir neçə sosial şəbəkəni necə idarə etmək olar? Bu, insana nə verə bilər? Hər yerdən bir az, yarımçıq informasiya alma, yarımçıq film izləmə, mahnı dinləmə, kitab oxuma və sair. Dəfələrlə bu yarımçıqlığın şahidi olmuşuq. Söhbət əsnasında sürətli baxıb keçmələr səbəbindən ən yaxın rəfiqənin, dostunun, yaxın qohumunun sənə yazdıqlarını, təkliflərinə bağlı informasiyanı almamasının və yaxud paylaşılan bir xəbərin sadəcə səhlövhəsini oxuyub, hadisənin mahiyyətindən bixəbər qalmasının şahidi olmuşuq. Bəs belə sürətlə keçmək nə qazandıracaq bizə? Əlbəttə, heç nə. Sürət zamanı deyib dururuq, lakin bu sürətin bizi durğunluğa aparmasını əsla düşünmürük.

Yenə də yazının əvvəlində dediyim fikrə gəlmək istəyirəm. Biz iki kitabı bir arada oxuya bilmədiyimiz halda, neçə-neçə sosial şəbəkələri bir anda necə oxuyuruq, görürük, dərk edirik, yadımızda saxlayırıq? Bu suallar bəlkə də bu yazını oxuyanlarda ikrah hissi doğuracaq. Lakin bu sualların cavabını ümidvaram ki, bir neçə ildən sonra əksəriyyət insanlar axtaracaq. Lakin onda artıq gec olacaq. Çünki hər mənada itirdiklərimiz qazandıqlarımızdan dəfələrlə çox olacaq.

Kitablar və sosial şəbəkələr... Hansı faydalıdır, hansı məsləhətlidir. Təbii ki, ikisi də. Lakin hər ikisindən düzgün istifadə etməklə nəyə isə nail olmaq olar. Düzgün istifadə isə düzgün vaxt ayırmaqdan və düzgün seçimdən başlayır. İstər hansı kitabı seçmək, istər hansı sosial şəbəkədə nəyə baxmaq, nəyi oxumaq olsun, faydalılar uğur götürə bilər.

Mətanət Məmmədova

Livan portalı Rusiya Prezidentinin Azərbaycanca səfərindən və Cənubi Qafqazdakı vəziyyətdən yazıb

Cənubi Qafqazda cərəyan edən siyasi proseslər dünya mətbuatının diqqət mərkəzindədir. Livanda dərc olunan "Al Mayadeen" qəzeti Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycana dövlət səfərinə həsr olunmuş "Putin və Azərbaycanla münasibətlər: Cənubi Qafqazda diqqət mərkəzində" sərəlvhəli analitik material yayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, müəllifi Xuda Rizik olan materialda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin balanslaşdırılmış xarici siyasət yürütdüyü və bununla da milli maraqları qoruduğu diqqətə çatdırılıb. Vurğulanıb ki, Prezident İlham Əliyev Qərblə əlaqələri inkişaf etdirməklə yanaşı, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin genişlənməsinə də xüsusi önəm verir. Prezident İlham Əliyev strateji balansı qorumaqla re-

gionda sabitliyin qorunub saxlanılması və davamlı xarakter alması üzərində səylə çalışır. Azərbaycan siyasi realqları nəzərə alaraq qonşuları kimi birbaşa NATO ilə yaxınlaşmaq bu quruma xüsusilə əhəmiyyətli deyildir. Balanslaşdırılmış xarici siyasət nəticəsində rəsmi Bakı Qarabağın işğaldan azad edilməsinə nail oldu.

Ukraynada davam edən silahlı toqquşma Rusiya üçün Qərbdə "qapıları bağlayıb", buna görə də Moskva "Şimal-Cənub" Beynəlxalq Neqliyyat Dəhlizinin tezliklə tam olaraq formalaşmasına və inkişafına çalışır. Azərbaycan isə İran və Rusiya arasında tranzit ölkədir. Rusiya Cənub Şərqi Asiya, Hindistan, Çin, Kərfəz ölkələri ilə bu dəhliz vasitəsilə ticarət əlaqələrini davam etdirəcək. Azərbaycan tranzit ölkə olaraq öz ərazisində dəhlizin tam gücü ilə işləməsi üçün lazım olan bütün infrastruktur layihələrini həyata keçirib. Azərbaycan beynəlxalq əhəmiyyətli

dəmir və avtomobil yolları inşa edərək istismara verib.

Vladimir Putinin Azərbaycana dövlət səfərinə toxunan müəllif vurğulayı ki, Rusiya Prezidentinin yüksək səviyyədə qəbul edilməsi qarşılıqlı əlaqələrin inkişaf istiqamətində olduğunu göstərir.

Materialda bildirilir ki, Prezident İlham Əliyev Türkiyə ilə də yaxın mütəfiqlik əlaqələri qurub. Prezident İlham Əliyevin pragmatik siyasəti Azərbaycanın müstəqil hərəkət etməsinə, heç bir ölkənin təsir altına düşməsinə gətirib çıxarıb.

Rusiya ilə Azərbaycan arasında 170 razılaşma əldə edilib. Azərbaycanda rus dilində tədris aparılan 300-dən çox məktəb fəaliyyət göstərir və Rusiya-Azərbaycan Universitetinin yaradılması qərara alınıb. Hər iki ölkə nəqliyyat, tranzit, enerji, sənaye və iqtisadiyyatın digər sahələrində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq əlaqələrinə malikdirlər. Rusiya İtaliyadan sonra Azərbaycanın ikinci yaxın ticarət tərəfdaşdır.

Rusiya Azərbaycanın Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatındakı statusunun artırılmasını, BRICS ölkələri sırasına daxil olmasını istəyir. Bununla yanaşı, Rusiya Ermənistan ilə Azərbaycan arasında sərhədin demarkasiya və delimitasiyasında iştirak edib məsələnin tam həllinə çalışır. Lakin Ermənistan 2020-ci ildə Bakı, Moskva və İrəvan arasında əldə olunan razılaşmaya əməl etmir. Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov Ermənistanın bu siyasətini tənqid edib. O, rəsmi İrəvanı razılaşmanı sabotaj etməkdə ittiham edib.

Yazıda ATƏT-in Minsk qrupunun Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri ilə bağlı fəaliyyətinə də diqqət çəkilib. Vurğulanıb ki, Ermənistan Minsk qrupunu sərhədin demarkasiyası üzrə danışıqlar prosesinə cəlb etməyə çalışsa da, Azərbaycan bu qurumu ölü hesab edir. Belə ki, qrup 30 il müddətində problemin həlli istiqamətində səmərəli addım atmayıb. Müəllif Xuda Rizik, həmçinin Prezident İlham Əliyevin yüksək diplomatik qabiliyyətinə diqqət çəkir. Bildirir ki, Azərbaycan müasir dünyada suverenliyini bərpa edən bələkə də yeganə ölkədir.

"Durovun həbsi dünyada söz azadlığı və insan haqlarına çox böyük zərbədir"

"Teleqram" sosial şəbəkəsinin yaradıcısı Pavel Durov Fransada həbsi dünyada söz azadlığı və insan haqlarına çox böyük zərbədir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında siyasi şərhçi Sahil Kərimli deyib

Sahil Kərimli sözlərinə belə davam edib: "İlk öncə biz burada dünyaya demokratiya dərsi keçən Qərbin və Avropa İttifaqı dairələrinin ikiüzlü və riyakar ikili standartlar siyasətinin şahidi oluruq. Eyni zamanda da bugün dünyaya demokratiya dərsi keçən, demokratiyadan və insan haqlarından, söz azadlığından danışan və bunu bir vasitə kimi digər dövlətlərə təzyiqlə vasitəsi kimi istifadə edən ölkələrin bu məsələyə biganə qalması Amerika Birləşmiş Ştatlarının dövlət departamentinin, Avropa insan haqları institutlarının, beynəlxalq siyasi dairələrin bu məsələyə göz yumması və sessiz davranması təbii ki bir daha həmin dairələrin iç üzünü ortaya qoyur.

Əlbəttə ki "Teleqram"da müəyyən problemlər var, Durovun həbsi hüquqi baxımdan müəyyən qədər birmənalı qarşılanmır. Amma biz onu deyə bilərik ki, burada söhbət konkret olaraq insan haqları və söz azadlığından gedir. Əgər digər beynəlxalq sosial şəbəkələrin "Facebook"un, "Instagram"ın və yaxud da digər "Tik-Tok"un rəhbərləri, rəsmi şəxsləri həbs olunsaydı görəsən Amerika Birləşmiş Ştatlarının dövlət departamenti və Avropa İttifaqına daxil olan ölkələrin siyasi dairələri bu məsələyə də belə biganə yanaşacaqdırlarmı? Xeyr, təbii ki yox. Çünki konkret olaraq bu cür məsələlərdə dünyaya dərs keçmək, bununla hegemonluq etmək istəyən söz azadlığı müdafiəçiləri dırnaqarası təbii ki bu məsələlərə biganə qalmaq deyil. Amma konkret olaraq söhbət "Teleqram"dan və onun yaradıcısı Durovdan gedir. Məsələlər aydındır və biz bir daha bütün dünyanın gözü qarşısında söz azadlığının, insan haqlarının necə aşınmaya məruz qalmasının şahidi oluruq".

Ayşən Vəli

Elçin Bayramlı

Xammal ölkəsindən sənaye ölkəsinə necə keçə bilərik?

Azərbaycanda iqtisadiyyatın diversifikasiya edilməsi məqsədilə qeyri-neft sektorunun inkişafına dəstək məsələsi dövlət başçısı və hökumət tərəfindən əsas prioritet elan edilib. Bu məqsədlə bir sıra sahələrə dövlət maliyyə dəstəyinin verilməsi üçün bəzi addımlar atılıb. Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına yardım üçün güzəştli kreditlərin və subsidiyaların verilməsi təşkil olunub, müxtəlif güzəştlər edilib. Lakin buna baxmayaraq, hələlik tarazlı iqtisadiyyata nail olunmayıb. Bəs səbəblər nədədir, bunu necə etmək mümkündür? Bu yazıda bu suallara aydınlıq gətirməyə çalışacağıq.

Azərbaycanda iqtisadiyyatın və ixracatın diversifikasiya olunmasına təsir göstərə biləcək 20-dən artıq qanun qəbul edilib. Bundan başqa, bəzi dövlət proqramları təsdiq olunub, müxtəlif fondlar yaradılıb. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramlarının və bu kimi digər proqramların əsas məqsədi ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafının, iqtisadiyyatın diversifikasiyasının, tarazlı regional və davamlı sosial-iqtisadi inkişafın təmin olunması müəyyənləşdirilib.

Bu tədbirlər müəyyən müsbət nəticələr versə də, hələlik ÜDM-də, ixracda və dövlət büdcəsində neft sektorunun böyük üstünlüyünün azaldılmasına, başqa sözlə sektorial diversifikasiyaya nail olunmayıb. Ümumilikdə, ÜDM-in 30 faizindən, büdcənin 50 faizindən, ixracın 90 faizdən çoxu neftin bazasında formalaşır. Regional diversifikasiyaya da hələlik nail olmaq mümkün olmayıb. Belə ki, ölkə ərazisinin təxminən 2,5 faizini təşkil edən Bakı-Abşeronda ÜDM-in ən azı 70 faizi formalaşır.

Deməli, regional və sektorial diversifikasiya son dərəcə vacibdir. Bunun üçün perspektivli qeyri-neft sektorlarına böyük stavka edilməlidir. İqtisadi diversifikasiyada qeyri-neft sektorlarının düzgün seçilməsi vacibdir. Bəs klaster yanaşma ilə prioritet götürüləcək qeyri-neft sahələri hansılar ola bilər və onların hansı perspektivləri var?

Prioritet seçilən sahə digər sektorların da inkişafı üçün lokomotiv rolunu oynamalıdır, onların da məhsulları üçün yeni tələb formalaşdırmalı və digər sektorların hazır məhsullarını istehlak etməlidir. Dünya üzrə o sektorlar yüksək "lokomotiv effekti"ne malik sahələr hesab edilir ki, onlar istehsal prosesində hər bir son məhsulun dəyərinin 50%-i qədər digər sektorların hazır məhsullarını istehlak edir.

Bundan başqa, seçilən sahənin əməkətumlu olması da vacib şərtidir. Burada söhbət birbaşa olaraq seçilən sektordakı yaranacaq iş yerlərinin sayından, digər sektorlara pozitiv təsir nəticəsində onlarda yaranacaq iş yerlərinin və nəhayət, yüksək əməkhaqqının formalaşdıracağı "gəlir effekti" ilə yaranan lokal xidmətlərdən gedir.

Daha bir əhəmiyyətli məqam seçilən sahənin böyük ixrac potensialı ilə bağlıdır. Ölkənin digər bütün şərtlərə yanaşı, müqayisəli üstünlüyə malik olduğu sahələr üzrə yüksək ixrac potensialına sahib ola biləcəyi güman edilir. Bu zaman konkret məhsulun ölkənin ümumi ixracındakı payının global ixracdakı payına nisbəti də bir indikator kimi nəzərə alınmalıdır.

Nəhayət, seçilən sahənin idxalı əvəzetmə potensialı nəzərə alınmalıdır.

Bəs iqtisadi şaxələnməyə hansı faktorlar mane ola bilər? Qeyri-efektiv idarəçilik, strateji yanaşmanın olmaması, qeyri-neft sektoruna lazımi həcmdə investisiyaların yönəldilməməsi, email sənayesinin formalaşmasına əhəmiyyət verilməsi, innovativ texnologilardan istifadə edilməməsi, kiçik və orta biznesə bürokratik əngəllər və s. faktorlar prosesə mane ola bilər. İqtisadi şaxələnmə proqramı olduqca əhəmiyyətlidir. Hökumət strateji konsepsiya bu istiqamətdə konkret proqramlar həyata keçirsə, həm sektorial, həm də regional diversifikasiyaya nail ola bilər və qısa zamanda getdikcə azalmağa olan neft sektorundan asılılığı minimuma endirə, yaxın və orta müddətli dövrdə ölkənin tarazlı və davamlı inkişafını təmin edə bilər.

Nəticədə Azərbaycan xammal istehsalçısı və ixracatçısı statusundan sənaye ölkəsi statusuna keçə bilər və ölkəmiz bir və ya iki iqtisadi sahədən asılı olmaz, geniş sektorlarda müasir emal sənayesinə malik olmaqla tarazlı inkişafına təmin edə bilər.

Tıbbi aləmində cərrahiyyənin inkişafında ən mühüm nailiyyət anesteziyadır. Anesteziya hərfi mənada "an-aesthetos", "uyuşma" deməkdir. Əsas yeri əməliyyat zamanı olsa da, tibbdə bir çox proseslərdə anesteziyadan istifadə edilir. Bu prosedur anestezioloq-xəstə-cərrah üçlüyünün qərarı ilə əməliyyatın növündən asılı olaraq müxtəlif üsullarla həyata keçirilir.

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Anestezioloqun yeganə işi xəstəni yatdırmaq deyil

Camaat arasında məlum olanlarla yanaşı, anestezioloq nəinki əməliyyatın əvvəlində xəstəni yatdırır və sonunda onu oyadır. Onun missiyası prosedur boyu xəstələrin təhlükəsizliyini və bütün həyati funksiyalarını qorumaq, cərrah üçün infrastrukturu hazırlamaq və cərrahiyyə ilə bağlı ağırlaşmaları minimuma endirməkdir.

Anesteziya prosesi əməliyyatlardan əvvəl və sonra davam edir. Anesteziyadan əvvəl anestezioloq xəstəni hazırlıq üçün görür, ümumi vəziyyətini qiymətləndirir və onu əməliyyata hazırlayır. Əməliyyat başlayanda anestezioloq bütün prosedur boyunca məlumatları izləyir və prosesi idarə edir. Bu təqib çox vacibdir, çünki proses hər mərhələdə dəyişkəndir və bu dəyişikliklər saniyələr ərzində baş verə bilər.

Anestezioloqlar tez-tez anesteziya texnikləri (qeydiyyatdan keçmiş tibb bacısı anesteziyisti, RNT) ilə birlikdə işləyirlər. Texniklər anestezioloqa kömək edir və öz həkiminin məsuliyyəti altında xəstənin təqibində iştirak edə bilərlər.

Anesteziya növləri

Anesteziya geniş şəkildə iki yərə bölünür: ümumi anesteziya və bölgəsel anesteziya.

Ümumi anesteziyanın geniş spektri və alt növləri var. Bunlar tənəffüs yollarının açıqlığının təmin olunma üsulundan, verilən dərmanlardan və istifadə olunan cihazlardan asılı olaraq dəyişir.

Ümumi anesteziya prosesi xəstənin anesteziya klinikasına gəlməsi və öz həkimi ilə görüşü ilə başlayır. Anestezioloq xəstəni məlumatlandırır, onun narahatlığına cavab verir, xəstənin ümumi vəziyyəti haqqında məlumat alır və anesteziya üsulunu planlaşdırır.

Əməliyyat günü, anesteziya premedikasiya adlanan ilkin hazırlıq prosesi ilə başlayır. Cərrahi əməliyyat zamanı da davam edir. Prosedur başa çatdıqdan sonra xəstə oyanır və təhlükəsiz şəkildə müxtəlif şöbələrə (reanimasiya, reanimasiya otağı və s.) çatdırılır.

Ümumi anesteziyanın

Yüz ildə bir yaşanan hal: ƏMƏLİYYAT ANINDA OYANMA...

ti planlaşdırılmır. Anestezioloq cərrahi müdaxilənin hər dövründə müxtəlif vəzifələr yerinə yetirir və bu dinamik prosesi idarə edir.

Anesteziya qorxusu (fobiya)

Xəstələrdən ən çox alınan suallar: "Əmə-

Bütün cərrahi əməliyyatların və anesteziya növlərinin bəzi riskləri ehtiva etdiyi qəbul edilmiş bir həqiqətdir. Bu risklər əməliyyatın növündən tutmuş şəxsin tibbi vəziyyətinə və əməliyyat otaqlarının texniki təchizatına qədər bir çox amillərdən asılı ola bilər. Ancaq bu gün məlumdur ki, tam təchizatlı xəstəxanada mütəxəssis qrup tərəfindən edilən anesteziya bütün riskləri minimuma endirir. Təhlükə-

3 prinsipi

Ümumi anesteziyada üç fərqli prinsip var. Bunlar ağrının olmaması, şüurun itirilməsi və əzələlərin rahatlamasıdır. Əzələlərin rahatlaması sayəsində tənəffüs yolu ilə bağlı lazımı aparatların yerləşdirilməsindən tutmuş cərrahin rahat işinə qədər bir çox məsələlər asanlaşdırılır. Anestezioloq öz mühakiməsinə və təcrübəsinə əsaslanaraq xəstənin tənəffüs yollarının təhlükəsiz olmasını təmin edir. Anesteziya protokolunu müəyyən edir. Bu məqsədlə venadaxili yeridilmiş bəzi dərmanlar və tənəffüs yolları vasitəsilə verilən qazlar istifadə olunur.

Anesteziya başlanğıcda xəstəyə verilən və bitdikdən sonra götürülən maddə deyil. Nə qədər anesteziya veriləcəyi və ya narkozun nə qədər davam edəcəyi ilə bağlı heç bir ölçü yoxdur. Anesteziya prosesinin təxmini proqnozu və ilkin proqramı var. Əməliyyat dinamik bir prosedur olduğundan onun müddə-

liyatin sonunda oyanmamaq riski varmı, əməliyyat zamanı oyanacağammı?" Təcrübəli əllərdə narkoz zamanı oyanmaq və ya əməliyyatdan sonra oyanmamaq kimi bir şey yoxdur. Lakin həm xəstənin ümumi vəziyyətinin səviyyəsi, həm də həyata keçirilən cərrahi əməliyyatın miqyası tibbin hər bir sahəsində olduğu kimi fəsadların yaranma imkanlarını müəyyən edir.

Oyanmamaq ehtimalı varmı?

siz anesteziya tətbiq etmək üçün ilk şərt fərd üçün uyğun bir plan hazırlamaqdır. Araşdırmalar sübut edir ki, 30 il əvvəl 3 min anesteziya müalicəsindən biri anesteziya səbəbiylə ölümlə nəticələnirdisə, bu gün bu nisbət 185 min anesteziya müalicəsində birə enmişdir.

Əməliyyat zamanı oyanma ehtimalı

Əməliyyat zamanı oyaq və ya xəbərdar olmaq çox nadir haldır.

İnsanlar tez-tez bəzi səsləri yuxuda olan kimi, ağrısız eşitdiklərini bildirirlər. Ancaq əməliyyat zamanı ağrı hiss etmək, reaksiya verə bilməmək kimi mənfi hal yoxdur. Yuxunun dərinliyinin artırılmasının şəxsi təhlükəsizlik üçün uyğun olmadığı bəzi cərrahi müdaxilələrdə, məsələn, travma və ya ürək əməliyyatı kimi, oyaqlıq riski bir qədər arta bilər. Bundan əlavə, qeysəriyyə əməliyyatlarında körpəyə yenidən zərər verməmək üçün daha az dozada dərman istifadə etmək, hissiyat riskini artırır. Anestezik dərmanların doza tələbi insandan insana dəyişir və çox nadir hallarda texniki nasazlıqlar və ya tibb işçilərinin səbəb olduğu səhvlər gözlənilməz oyanma dövrlərinə səbəb ola bilər.

Anesteziya hər kəsə verilə bilər, amma...

Lazım gələrsə hər kəsə anesteziya verilə bilər. Risk təhlilləri təxminən müəyyən edilir və buna uyğun olaraq qərar verilir. Səhiyyədə "anesteziya ala bilmirəm" deyərək bir şey yoxdur. Anestezianın riskləri əməliyyatdan imtina riskləri ilə müqayisə edilir.

Əməliyyat texnikasına, xəstənin ümumi vəziyyətinə və anestezioloqun istifadə etdiyi üsullara bağlı olaraq anesteziyadan sonra titrəmə, ürəkbulanma, ağrı kimi arzuolunmaz nəticələr meydana gələ bilər. Anesteziyada istifadə olunan dərman və üsulların tibbdə tətbiq olunan bütün dərman və üsullar kimi yan təsirləri ola bilər. Anestezioloq xəstənin böyrək, qaraciyər və ağciyər funksiyalarını öyrənərək və qiymətləndirərək metodu təhlükəsiz edir. Təcrübəli bir anestezioloqun əlinə, həyatınızın ən təhlükəsiz vəziyyətdəsiniz. Həkiminiz daim ürəyinizi, tənəffüsünüzü və qanınızda oksigen miqdarını izləyir.

Bölgəsel anesteziya

Bədənin yalnız bir sahəsinin anesteziyasına bölgəsel anesteziya deyilir. Bu prosedur zamanı sinir keçiriciliyini müvəqqəti dayandıran lokal anestetik dərmanlar istifadə olunur. Yerli anestetik dərmanlar ağrı da daxil olmaqla bir çox stimulun yüksək sinir mərkəzlərinə keçməsinin qarşısını alır və insanın ağrı hiss etməsinə mane olur. Ən sadə formada bu, diş həkimlərinin istifadə etdiyi anesteziya texnikasıdır. Bu üsuldə dərman bəzən birbaşa sinir ətrafında, bəzən də kiçik toxuma ətrafında verilir. Bu prosedur üçün anesteziya ekspertizasına ehtiyac yoxdur.

Bölgəsel anesteziya bəzən sinirlərin onurğa beynindən çıxdığı nahiyəyə tək doza dərman verilməklə, bəzən də oraya yerləşdirilən kateter vasitəsilə davamlı olaraq dərman verilərək tətbiq edilir. Bunlar spinal anesteziya, epidural anesteziya və kombine edilmiş spinal-epidural anesteziya kimi qeyd olunan üsullardır. Bu üsullar bu sahələrdə təhsil almış anestezioloqlar tərəfindən tətbiq edilir. Bu prosedurlar anesteziya kimi də təyin edilə bilər. Analjeziya ağrıdan azad olmaq

deməkdir. Məsələn, normal doğuş zamanı onurğa beyninin ətrafına yerləşdirilən kateter vasitəsilə davamlı olaraq dərman verilərək doğuş ağrısının qarşısı alınır və bu yolla ağrısız doğum baş verə bilər. Eynilə, əməliyyatdan sonrakı dövrdə ağrıların müalicəsində bölgəsel anesteziya üsullarından geniş istifadə olunur. Burada ümumi anesteziya ilə yanaşı regional anesteziyadan da istifadə olunur. Bu yolla həm əməliyyat zamanı, həm də əməliyyatdan sonra ağrı olmur.

Ağrıları aradan qaldırmaq məqsədi ilə yanaşı bir çox əməliyyatlarda, xüsusilə ortopediya, uroloji və ginekoloji əməliyyatlarda bölgəsel anesteziya üsullarından istifadə edilir. Bu prosedurlarda xəstənin ümumi vəziyyəti yoxlanılır və xəstə sakitləşir. Beləliklə, əməliyyat mühtinin yaratdığı mənfi hiss aradan qaldırılır. Sakitləşdirici dərmanların verilməsi də xəstənin təzyiqinin və qan şəkərinin dəyişməsinin qarşısını alır.

Bu prosedurlar işi necə yerinə yetirəcəyini, texniki çətinlikləri, prosedurun mümkün təsirlərini və əks təsirlərini, əks təsirlərlə necə mübarizə aparacağını bilən həkimlərin əlinə son dərəcə təhlükəsizdir. Anestezioloq xəstəyə bölgəsel anesteziyanı yararsız hesab edərsə tətbiq edə bilməz. Bu prosedurlarda xəstənin əməkdaşlığı da çox önəmlidir.

Siqaret və alkoqolun mənfi təsiri varmı?

Yuxu və oyanma zamanı tənəffüs yollarının qəfil daralması daha çox siqaret çəkənlərdə olur. Xroniki spirt istifadəsi yüksək qan təzyiqi, aritmiya, ürək çatışmazlığı, qaraciyər funksiyasının pozulması, ürək-damar sistemi, qaraciyər və sinir sistemi kimi problemlərə səbəb ola bilər. Kəskin alkoqol qəbulu zamanı qanda şəkərin aşağı düşməsi, bədən istiliyinin aşağı düşməsi, qanda elektrolit balansının pozulması, tənəffüsün boğulması kimi əlavə təsirlərə görə təcili deyilsə əməliyyat

yaq təxirə salınmalıdır. Siqareti 2 ay əvvəl tərk etmək idealdır. Bununla belə, 2 həftə siqaret çəkməmək də siqaretlə bağlı riskləri azaldır. Alkoqoldan imtina da əməliyyat üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Uşaqlarda anesteziya risklidirmi?

Uşaqlar əməliyyatdan əvvəl sağlamlıq risklərini aşkar etmək üçün bir çox müayinədən keçirlər. İlk öncə uşağın ümumi müayinəsi və qan analizi aparılır, qanın laxtalanması yoxlanılır, monitoring olunan xəstəlik varsa həkimdən məlumat alınır, hər şey qaydasındadırsa anesteziyaya icazə verilir. Zəruri hallarda xüsusi araşdırmalar da aparıla bilər. Yerli uyşdurucu kremlər və sakitləşdirici dərmanlar uşaqların daha az ağrı hiss etməsi və valideynlərindən ayrıldıqları anı xatırlamalarının qarşısını almaq üçün istifadə olunur. Anesteziya

Böyük Britaniyada hər il 300-dən çox insan ümumi anesteziya almasına baxmayaraq əməliyyat zamanı oyaq olduqlarını deyir. Bu sahədə aparılan ən böyük araşdırmanın nəticələrinə görə, bu vəziyyət hər 19 min cərrahi əməliyyatda görülə bilər. Əməliyyat zamanı oyanmanın ən çox keysəriyyə əməliyyatı üçün narkoz verilən qadınlarda və müəyyən dərmanlar verilən xəstələrdə olduğu bildirilir. Mütəxəssislərin fikrincə, bu vəziyyət kifayət qədər nadir olsa da, onun qarşısını almaq üçün hazırda görülən tədbirlərdən daha çox ehtiyat tədbirlərinə ehtiyac var.

Böyük Britaniya və İrlandiyanın Kral Anestezistlər Kolleci bir ildən çox müddət ərzində 3 milyon əvvəlki əməliyyatı araşdırıb. 300-dən çox xəstə əməliyyatlar zamanı müəyyən dərəcədə ayıqlıq olduğunu bildirdi. Oyanma epizodlarının əksəriyyəti qısamüddətli idi və əməliyyat başlamazdan əvvəl və ya bitdikdən sonra baş verdi. Bununla belə, bu təcrübəni yaşayanların 41 faizi uzunmüddətli psixoloji sıxıntı yaşayıb. Ən çox narahat edən isə iflic hissi və ünsiyyət qura bilməkdir.

Adını açıqlamaq istəməyən xəstələrdən biri bu vəziyyəti 12 yaşında keçirdiyi ortodontik əməliyyat zamanı yaşayıb. Xəstə deyir: "Ətrafımda səslər eşidirdim və qorxu ilə anladım ki, əməliyyatın ortasında ayıldım, ancaq bir əzələmi belə hərəkət edə bilmədim. Öl-mək üzrə olduğumu düşünürdüm."

Xəstə tədqiqatçılara əməliyyatdan sonra 15 il ərzində kabuslar gördüyünü və canavarların gəlib onu iflic etməyə çalışdığını gördüyünü söylədi. Bu hadisəni yaşadığını deyən hər bir xəstənin vəziyyəti yoxlanılıb və buna nəyin səbəb olduğu öyrənilməyə çalışılıb. Nəticələrə görə, bu təcrübələrin 90 faizi əməliyyat zamanı əzələləri iflic edən əzələ rahatladıcılarının normal olaraq şüuru zəiflədən dərmanlarla birlikdə verildiyi zaman baş verib.

ziyanın müddətində heç bir məhdudiyət yoxdur.

Anesteziya riski uşağın vəziyyətinə, ana-dangəlmə xəstəliklərə, sağlamlıq ocağında təhlükəsizlik tədbirlərinə və tətbiqi həyata keçirəcək komandanın təcrübəsinə görə deyilir. Bütün bu amillər müsbət olduqda, anesteziyanın yarada biləcəyi risk ehtimalı on mində 0,8-dir. Risk yarada biləcək vəziyyətlər arasında psixi problemlər, ürək və tənəffüs problemləri, tez-tez yuxarı tənəffüs yolları xəstəlikləri, üz anomaliyaları, beyin şişləri və çoxlu cərrahi əməliyyatların olması daxildir. Ancaq bu cür problemləri olan uşaqlarda ehtiyat tədbirləri görülməklə risk minimuma endirilə bilər.

Əməliyyat anında oyanmaq mümkündür?

Dünya təcrübəsində baş verənlər

Tədqiqatçılar hesab edirlər ki, bu təcrübələrin bəzilərinə xəstələrə yanlış dozada dərman verilmiş və əzələləri iflic olduğu halda şüurlu qalmışdır. Bundan əlavə, ümumi anesteziya altında keysəriyyə əməliyyatı keçirmiş qadınlarda bəziləri eyni təcrübəyə malik olduqlarını deyirlər. Qeysəriyyə əməliyyatı keçirən ən çox 670 qadından birinin ümumi anesteziya altında müəyyən bir şüur səviyyəsini yaşaya biləcəyi təxmin edilir. Bununla belə, ekspertlər bunun qadını huşsuz saxlamağa çalışarkən körpəni şüurlu saxlamağa çalışmaq balansından qaynaqlana biləcəyini düşünürlər.

Təklif

Tədqiqatçılar bu vəziyyətin qarşısını almaq üçün əməliyyatlardan əvvəl istifadə olunan narkoz dərmanlarının hazırlanmasını tələb edirlər.

Ayşən Vəli

ABŞ özünə tabe olmayan azad strukturları əzməyə və ələ keçirməyə çalışır

"Telegram" sosial şəbəkəsinin rəhbəri Pavel Durovun həbsi beynəlxalq hüquqa və insan azadlığına түpürməkdir- əcnəbi ekspertlər belə düşünür

"Telegram"-ın yaradıcısı Pavel Durovun həbsi şübhəsiz ki, qlobal informasiya məkanında ən çox müzakirə olunan xəbərlərdən biridir. İnsanda belə bir hiss yaranır ki, belə bir addım atan Paris öz güclü və imkanlarını həddən artıq qiymətləndirib-Fransanın hərəkətlərinə cavab çox böyük olub. Məsələn, amerikalı sahibkar Elon Musk #FreePavel heşteqini dəstəkləyib və Durovu azad etməyə çağırıb. O, X sosial şəbəkəsində fransızca üç dəfə "Azadlıq" sözünü yazıb. Amerika Silikon Vadisinin nümayəndələri də Parisi pisləyiblər. Fransanın özündə də Makronun hərəkətləri etirazlara səbəb oldu-bir sıra fransız siyasətçiləri "Telegram" rəhbərinin, o cümlədən Fransanın Vətənpərvər Partiyasının lideri Florian Filipotun həbsinə mənfi reaksiya verdilər. Filipot X sosial şəbəkəsində Fransanın dünyaya özünün tiran mahiyyətini göstərdiyini yazmışdı. Durovun saxlanması Rusiyada da böyük rezonansa səbəb olub, Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova Parisin hərəkətlərini tənqid edib, rusiyalı deputatlar Qərbin söz azadlığı ilə bağlı ikili standartlarından danışdı.

Pavel Durov ətrafında vəziyyəti dəyərləndirən dünya mediası və analitikləri Parisin hərəkətlərində fərqli maraqlar görürlər. Rusiyalı ekspertlər və politoloqlar Durovun həbsini necə qiymətləndirirlər? Onlar Fransa və Makronun media maqnatını həbs etməklə hansı məqsədlər güddüyünü düşünür-lər? Ekspertlər bu haqda fikirlərini Caliber.Az-a açıqlayıblar. Rəyləri oxucularımıza təqdim edirik.

Rusiyalı politoloq, Yeni Cəmiyyət İnstitutunun direktoru Vasili Koltaşovun fikrincə, Moskva Durovun həbsinə, onun o cümlədən Fransa vətəndaşı olduğuna görə hələ ki, birmənalı reaksiya verməyəcək. "Durov müxtəlif bəhanələrlə Rusiya hakimiyyəti ilə ünsiyyətdən yayındı, biznesini Rusiyada formalaşdırmaq istəmədi. Bəlkə də "Telegram"-ın təhlükəsizliyi baxımından bu düzgün strategiya idi, lakin Durov məhz Fransa vətəndaşı kimi həbs edi-

lib. Belə ki, Durov Moskvadan aktiv dəstək istəyirsə, o, Rusiya vətəndaşı olduğunu və Rusiya hakimiyyətindən kömək gözlədiyini açıq şəkildə bəyan etməlidir. Bu, prinsipial olaraq vacibdir",- politoloq qeyd edib.

Vasili Koltaşev də hesab edir ki, Fransa uzun müddətdir ki, böyük siyasət sferasında müstəqil qərarlar qəbul etmir. Xüsusən də, Makron prezident olduğdan sonra. Ekspertin fikrincə, Fransa Vaşinqtonun göstərişi ilə Durova qarşı çıxır.

"Düşünürəm ki, o, azadlığa buraxılacaq və ya kiməsə dəyişdiriləcək, düşünürəm ki, onun gələcək taleyi problemlili olacaq, çünki burada böyük məqsədlər güdüür. Əsas məqsəd Amerikanın təsir zonası daxilində Rusiyaya yaxın bütün biznesləri əzməkdir. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Fransa və digər AI zonaları Amerikanın təsir zonalarıdır və "Telegram" kimi azad strukturlar və ya Durov kimi biznesmenlər bu məkanda öz proqramlarını həyata keçirməməlidir. Və bu, bu cür ilk həbs deyil: mən özüm "Telegram"-da ABŞ-ın əmri ilə artıq reallaşdırılmış bir sıra həbslərdən danışan bir kriptovalyuta mütəxəssisinin açıqlamalarını yayımladım. Böyük ov gedir, ona görə də rusiyalı sahibkarlar Rusiyaya və ya bu tip şəxslərin ekstradisiyası sistemi olmayan neytral ölkələrə köçməlidirlər,- politoloq vurğulayıb.

"Truly" portalının baş redaktoru Ruslan Aisinin fikrincə, Durovun saxlanması ciddi, qeyri-adi hadisədir, çünki hüquq ekspertlərinin fikrincə, informasiya və telekommunikasiya fəaliyyəti üçün imkan, platforma təqdim etdiyinə görə insanı təqib etmək mümkün

deyil.

"Şəhərin ərazisində terrorçuların və quldurların olmasına görə heç bir şəkildə cəzalandırılma bilməyən şəhər meri kimi o da məsuliyyət daşıya bilməz. Mer yerli elektorat tərəfindən yenidən seçilməyə bilər, lakin buna görə cinayət məsuliyyəti daşıya bilməz. Fakt budur ki, Durov dünyada praktiki olaraq heç bir analoqu olmayan unikal məhsul yaratdı və bu fakt "mütləq" adlanan dünyanın liderlərini çox qıcıqlandırır və onlar Durovu

təhlükəsizlik xidmətləri ilə əməkdaşlığa məcbur etmək istəyirlər. Aydın ki, bütün bunlar "Telegram" kimi məqsətlərin nəzarətini ələ keçirmək üçün edilir. Hesab edirəm ki, bu həbsdə "Google", "Facebook", "Apple" kimi böyük nəhənglərin də əli var. Daha bir incə məqam var- Durov Bakıya gələndən sonra

həbs edilib. Düşünürəm ki, bu, Durovun Azərbaycanla hansısa sövdələşməyə getdiyini düşündən Paris üçün müəyyən tətik oldu. Parislə Bakının məlum qarşılıqlı qarşı qeyri-dost siyasəti ucbatından hadisələrin bu dönüşü Parisdə qəzəb doğurmuş və Durovu cəzalandırmaq qərarına gəlmişdir.

Tamamilə aydındır ki, Durovun özü bir şəxs və "Telegram"-ın qurucusu kimi bir çox proseslərə dolayı təsir göstərmək imkanına malik böyük institusional fiqurdur, ona görə də Paris ondan qəddar qisas almaqdan məmnun olacaq. Ən maraqlısı odur ki, sözdə "Azadlıq, Bərabərlik və Qardaşlıq" prinsiplərini elan edən Paris burada söz azadlığının görünən

və görünməyən bütün prinsiplərini pozur. Düşünürəm ki, Makron da siyasi defolt təhlükəsi olmadığı üçün bununla razılaşıb. Təbii ki, bu hadisə dünyanı şoka saldı. Bu, praktiki olaraq hansısa tərəfin tələbi ilə İlon Mask, Mark Zuberberq və ya Sergey Brini həbs etmək və bununla da milyonlarla auditoriyaya təsir edən şirkətə təzyiq göstərməklə eynidir. Parisdən belə bir hərəkət isə çox pis siqnaldir",- deyər R.Aisin qeyd edib.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Gürcüstandan inqilab iyi gəlir

Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidməti Vaşinqtonun oktyabrın 26-da keçiriləcək parlament seçkilərindən sonra 2003-cü il "Qızılgül inqilabı"nın təkrarına hazırlaşdığı barədə məlumat yayıb. Hakim "Gürcü Arzusu" (GA) partiyası, eləcə də Mixail Saakaşvilinin "Vahid Milli Hərəkət" (VMH) rəhbərlik etdiyi birləşmiş müxalifət hadisələrin inqilabi inkişafını tamamilə real ssenari hesab edir. Amma təbii ki, onlar bu cəhdin nə dərəcədə uğurlu ola biləcəyini qiymətləndirməkdə fərqlənirlər.

Vaşinqtonun Gürcüstanda hazırladığı "rəngli inqilab"ın ssenarisində belədir: "Tiflis Maydanında səsvermə zamanı "saxtakarlıq sübutları"nın dərc edilməsi, seçkilərin nəticələrinin tanınmadığını elan etmək və hakimiyyətin dəyişməsinə tələb etmək planlaşdırılır. Hüquq-mühafizə orqanları etirazları zorla yatırmağa təhrik ediləcək". Ağ Ev seçkilərə qalan həftələrdə Gürcüstan hakimiyyətinə təzyiqləri artırmaq və "Gürcü Arzusu"nun seçki mövqeyini zəiflətmək (xüsusən də partiya rəhbərliyinə və sponsorlara qarşı şəxsi sanksiyalar tətbiq etmək) istəyir.

Gürcüstan müxalifəti həqiqətən də dəfələrlə ABŞ hakimiyyətinə açıq şəkildə GA-nın təsisçisi və fəxri sədri, milyarder Bidzina İvanişviliyə və yüksək vəzifəli hökumət rəsmilərinə qarşı şəxsi sanksiyalar tətbiq etmək çağırışları ilə müraciət edib. İndiyədək Vaşinqton Gürcüstanın hakim partiyasında təmsil olunanları üç addımla məhdudlaşdırıb. Birincisi, onlarla adı açıqlanmayan məmura və GA-nın deputatlarına qarşı viza məhdudiyyətləri tətbiq etməklə, "xarici agentlər haqqında" qanunun qəbulunu "Gürcüstanda demokratiyaya zərbə vurmaq" kimi qəbul etməklə. İkincisi, Gürcüstan 100 milyon dollara yaxın maliyyə yardımının dondurulması, üçüncüsü, Vaşinqtonun himayəsi altında 2016-cı ildən Gürcüstanda keçirilən "Layihəli tərəfdaş" beynəlxalq təlimlərinin ləğvi ilə. Pentonun sözcüsü Patrik Rayder bu addımların səbəblərini açıqlayıb: "Biz çox narahətədir ritorikanın şahidi olduq ki, guya Amerika Birləşmiş Ştatları bilərəkdən regionda gərginliyi artırmağa çalışmış kimi yalan bəyanatlar səsləndirir. Əslində isə vəziyyəti gərginləşdirən Moskvadır".

"Gürcü Arzusu" bu təhlükəni kifayət qədər real hesab edir. Hakim partiyasının ideoloqlarından biri hesab edilən kinorejissor Georgi Xaindrava deyib ki, "Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidməti yalnız üç ildir danışıqlarımızı təkrarlayıb". Onun sözlərinə görə, ABŞ "demokratik istəblişmentin" müəyyən dairələri Tbilisidə dövlət çevrilişi etməyə cəhd edəcəklər. "Biz onların kiminlə əlaqə saxladıklarını və kimə pul ödədiklərini bilirik", deyər cənab Xaindrava vurğulayıb. Hakim partiyadan olan deputat Lado Kaxadze bu tezislərlə razılaşaraq deyib: "İnqilabi əhval-ruhiyyə kənarından stimullaşdırılır ki, oktyabrın 26-da keçirilən səsvermədən ertəsi gün tanınmaması vurğulansın". Bununla belə, deputat əmindir ki, GM-in qələbəsi "o qədər sarsıdıcı və inandırıcı olacaq ki, heç kim buna şübhə edə bilməyəcək".

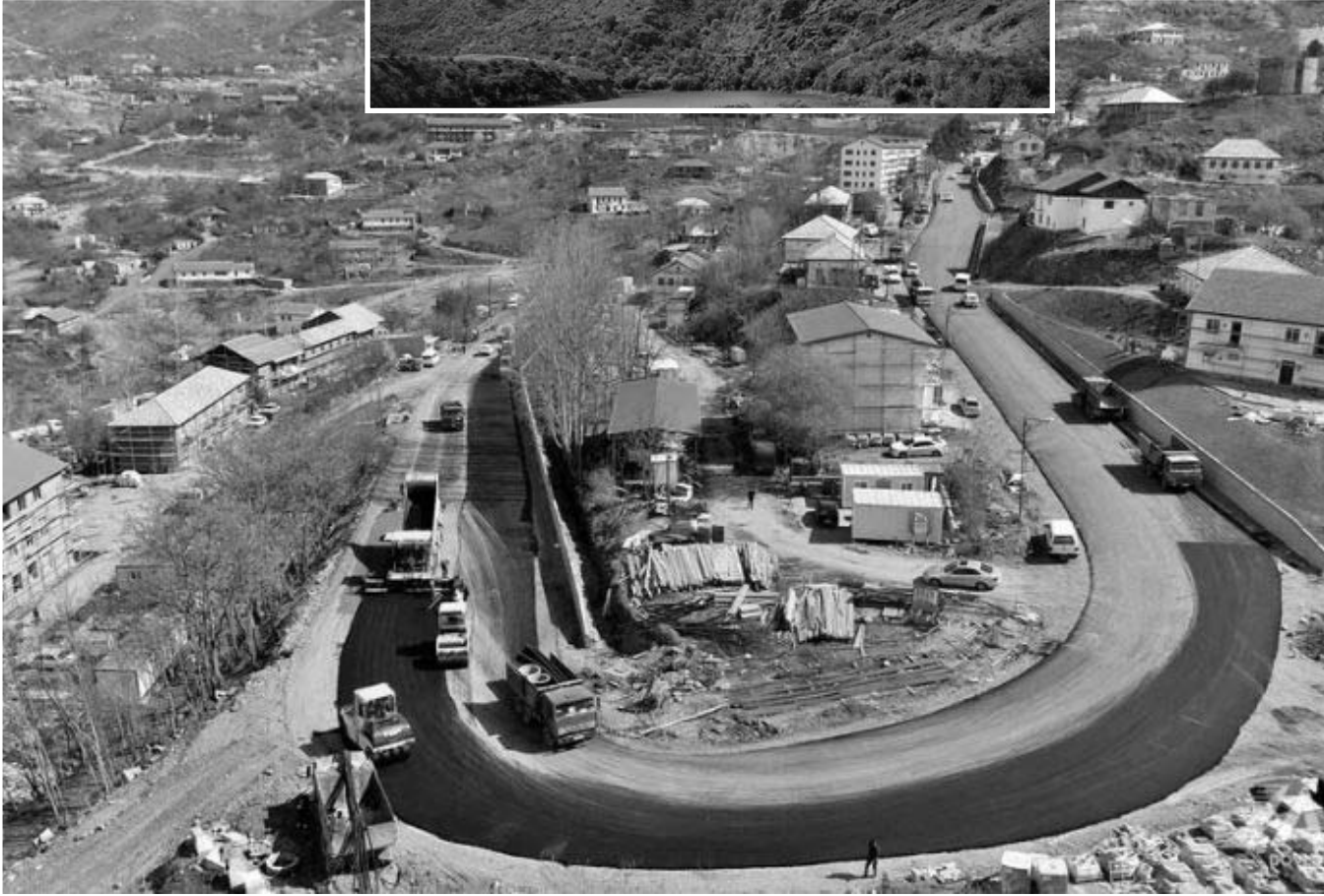
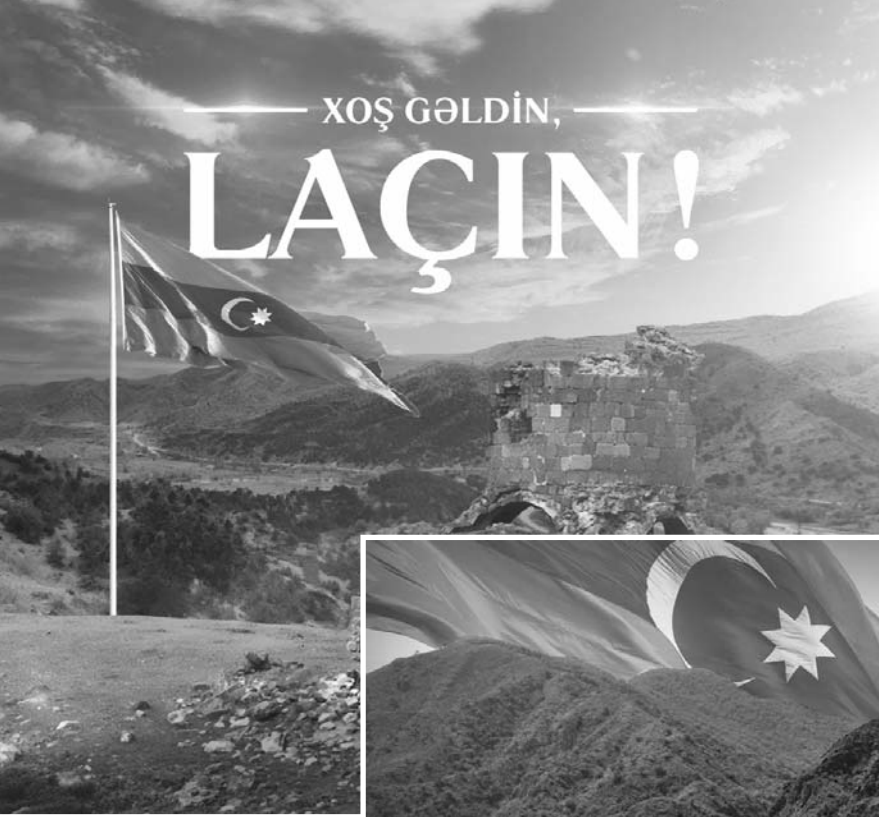
Bütün GA rəhbərləri, o cümlədən Bidzina İvanişvili "rəngli inqilab"a hazırlığın əlamətlərindən danışdı. Belə ki, onlar müxalifət partiyalarının "inqilabi yönümlü" qeyri-hökumət təşkilatları ilə ittifaqlara girərək öz nümayəndələrini seçki siyahılarına daxil etmələrinə diqqət çəkiblər. Məsələn, "Azadlıq Meydanı" QHT-nin rəhbəri Levan Tsutskiridze siyasətə keçib. Bu təşkilatın adı 2003-cü il noyabrın 23-də Tbilisinin Azadlıq meydanında başlayan "Qızılgül inqilabı" ilə qoşa çəkilir. 2 noyabr parlament seçkilərindən sonar da öz vədinə sadıq qalacaq.

"Gürcü Arzusu" qorxur ki, eyni behanə ilə müxalifət QHT-lərlə koalisiyada "Qızılgül inqilabı-2" təşkil etməyə çalışacaq. Üstəlik, 2003-cü il inqilabının lideri Mixail Saakaşvilinin ətrafında toplaşan bütün müxalifət partiyaları "26 oktyabrdan sonra səsərin qorunmasının" zəruriliyindən danışirlər. Üstəlik, müxalifət artan kampaniyaya əvvəlcədən qeyri-demokratik elan edib. "Seçkiləri ədalətli hesab etmək olmaz, çünki ən böyük müxalifət partiyasının lideri Mixail Saakaşvili həbsdədir və kampaniyada iştirak etmək imkanı yoxdur", - Birləşmiş Müxalifətin icraçı katibi Petre Tsikarışvili bildirib.

Bu gün müxalif qüvvələr və onlara yaxın media tərəfindən açıqlanan rəy sorğuları seçkilərin nəticəsini inamla proqnozlaşdırmağa imkan vermir. Bütün müxalifət partiyaları kollektiv şəkildə təxminən GA ilə eyni sayda - təxminən 45-50% səs toplaya bilər. Amma əsas sual beş faizlik giriş baryerini neçə müxalifət birliyinin keçəcəyidir. Əgər bunu təkə "Vahid Milli Hərəkət" deyil, digər qüvvələr də bacarsa, onda GA gələcək parlamentdə hökumət qurmaq hüququnu möhkəm müdafiə etməli olacaq. Əks halda baryeri aşı bilməyən partiyaların faizi daha çox xalq qüvvələrinə keçəcək və GA parlamentdə rahat səs çoxluğunu qazanacaq.

V.VƏLİYEV

“Laçın Azərbaycanın ən gözəl yaşayış və turizm məkanlarından birinə çevriləcək”

zi əraziləri istisna olmaqla düşmən əsaretindən azad oldu. Laçının tarixində 15 may 1992-ci il nə qədər kədərli gündürsə, 2020-ci ilin noyabr-dekabr günləri də bir o qədər şərəfli gündür. Çünki həmin günlərdə Azərbaycan Ermənistanla imzaladığı kapitulyasiya aktına uyğun olaraq Laçının dinc şəkildə azad olunmasına nail oldu.

2023-cü ilin 23 apreli Laçının tarixində ayrıca bir gündür. Çünki Laçında ilk dəfə olaraq Azərbaycanın sərhəd keçid buraxılış məntəqəsinin qoyulması bizim ərazilərimiz üzərində suveren nəzarətimizin tam şəkildə bərpa olunmasına doğru çox böyük bir addım oldu. Hətta mən deyirdim ki, aprelin 23-də Laçında postun qurulması Azərbaycanın suverenliyinin ilk dəfə olaraq əldə olunmasına doğru böyük yolun başlanğıcı idi. Bu da Laçınlının tarixində şərəfli günlərdən biri kimi yazıldı.

Beləliklə 1992-ci ilin 15 may acı xatirə günü, 2020-ci il noyabr-dekabr günləri şərəfli qələbə tarixidir. 2023-cü ilin

Dərs çıxarmayan Ermənistan

AFƏT

Ermənistan bir realığı anlamalıdır ki, vaxtilə Madrid prinsipləri mərhələ-mərhələ implementasiya xarakterində tətbiq edildikdə, Azərbaycan xəbərdarlıq edirdi ki, bu, İrəvanın arxalana biləcəyi ən yaxşı variantdır. Və əgər Ermənistan Azərbaycanın mövcud şərtlərini könüllü olaraq qəbul etməzsə, onda əlində qalan son şans da itirməli olacaq. Vaxt isə daralır və daraldıqca Ermənistanın quyuğunun qapı arasında qalacağı ehtimalı get-gedə daha çox artmağa başlayır...

Azərbaycan bu bəndi güc yolu ilə reallaşdırarsa... Lakin rəsmi Bakı son ana qədər səbr etməyi bacarır, o cümlədən, artıq qanın da töküləməsinin tərəfdarı deyil. Ancaq... Bu baş versə, artıq bu prinsiplərə də qayıdış olmayacaq! Görünür, 4 ilə yaxındır ki, baş verənlər Ermənistanla dərs olmadı.

Hələ bu harasıdır? Bu gün İrəvan hər vaxtla 9-u maddəni icra etməyə cəhdlər göstərir. Və Azərbaycan bu maddəni güc yolu ilə reallaşdırarsa, artıq Ermənistan üçün hər şeyi itirəcək. Hətta bu bəndin indiki variantının razı salınması üçün baş-gözüne döyəcək. Hələ bu harasıdır?

Ermənistanda yeni "davaçanlar" (ermənicə xəyanətkarlar) peyda olacaq. Daha dəqiq desək, vaxtilə Ermənistanı müharibəyə sürükləyən qoçaryanların, sarkisyanların ardınca son uğursuz nöqtəsini qoyan Paşinyanın hələ də ağılına başına toparlamaması gərgin vəziyyətin aradan qaldırılmadığını göstərir. Silahlanma, xarici kəşfiyyatçıların "Avropa müşahidəçiləri" qismində sərhədlərimizə axışması və s. Azərbaycanın səbrini tükəndirir!

P.S. Zamanında Madrid prinsiplərini özlərinə dərs çıxarmayan Ermənistan indi də 9-cu maddə yönündə dərs çıxarmır və görək haraya qədər..?

Bakıda xalası oğlunu öldürməkdə ittiham olunan şəxsə 18 il cəza istənilib

Bakıda xalası oğlunu qətlə yetirməkdə təqsirləndirilən Yusif İsmayılovun cinayət işi üzrə məhkəmə istintaqı yekunlaşıb. SİA xəbər verir ki, bu gün Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Fəxrə Məmmədovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə prokuror çıxış edərək təsdiqləndirilən şəxsin 18 il müddətinə azadlıqdan məhrum olmasını istəyib. Təqsirləndirilən şəxsin vəkili müdafiə çıxışı üçün vaxt məhkəmədən vaxt istədi. Proses sentyabrın 10-da davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, bu ilin yanvar ayında paytaxtın Səbail rayonu ərazisində 1993-cü il təvəllüdü Yusif İsmayılov şəxsi münasibətlər zəminində xalası oğlu 1995-ci il təvəllüdü Etibar Fətəliyevi bıçaqla xəsarət yetirərək onu qəsdən öldürüb. Təqsirləndirilən şəxsə Cinayət Məcəlləsinin 120.2.2-ci (xuliqanlıq niyyəti ilə qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi açılıb.

Ayşən Vəli

Laçın rayonu ilə bağlı tariximizdə acılı-şirinli əlamətdar günlər olub. Ötən əsrin 30-cu illərindən başlayaraq Laçının müstəqil bir rayon kimi fəaliyyəti və yaşaması dövrüdür". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında siyasi şərhçi Aydın Quliyev deyib. Aydın Quliyev sözlərinə belə davam edib: "Laçın həmişə Azərbaycanın gözəl guşələrindən biri olub. Laçının çox dəyərlili övladları yetişib və Laçın həmişə Ermənistanla Azərbaycanın sərhədində düşmənlərin qarşısında bir qala rolunu oynayıb. Amma təəssüf ki, ötən əsrin 90-cı illərində bu ölkənin taleyi səriştəsiz əllərdə olduğu vaxtlarda Laçın alınmaz qala rolunu, gücünü müvəqqəti olaraq itirdi və 1992-ci ilin may ayının 15-də Laçının işğal olunması ilə əslində Azərbaycana təcavüzkarların ayaq açması üçün geniş bir qapı açıldı. Bu bi-

zim üçün çox ağır bir tarixi gün idi. Heç vaxt unudulmayacaq ağır bir gün idi. Çünki mehç Laçının bir təcavüz qapısı olaraq açılmasından sonrakı 30 illik dövr bizim torpaqlarımızın elə Laçının özünün də işğal altında qaldığı dövr idi.

Əlbəttə, Laçının taleyində 1992-ci il 15 may gününün yazılması, onun məsuliyyəti heç bir halda Laçınlının üzərində deyil. Bu bütün Azərbaycan xalqının yaddaşında həmişəlik yaşayacaq ağır bir gündür. Bu ağır günü bizim taleyimizə, eləcə də Laçınlının taleyinə yazılmasının bütün məsuliyyətini o dövrdə ölkəyə rəhbərlik etmiş şəxslər daşıyır və daşmalıdır.

30 ildən sonra ilk dəfə olaraq 2020-ci ildə Vətən müharibəsində Azərbaycanın qələbəsi digər rayonlarımız kimi Laçının da azad olunması üçün geniş imkanlar yaratdı və Laçın demək olar ki bə-

aprelin 23-ü isə Laçının tarixində əlamətdar zəfər günlərindən biri kimi qeyd olunmalıdır. Eləcə də avqust ayında Laçına ilk qayıdışın başlanması, Laçında məskunlaşmaya start verilməsi də Laçının tarixində əlamətdar gündür. Fikrimcə, bu günlərin arasında illər keçsə də amma onların hamısını bir-birinə bağlayan bir sistem, bir əlaqə var. Bu əlaqə də odur ki, Laçın artıq Azərbaycandır, Laçınlılar artıq Laçındadır, Laçın azad olunub, Laçın bərpa olunur və Laçın Azərbaycanın ən gözəl yaşayış və turizm məkanlarından birinə çevriləcək. Nə yaxşı ki, Laçın azaddır və avqust ayının 26-sı Laçının tarixində eləcə də Laçınlılar üçün heç vaxt unudulmayacaq bir şərəf günü tarixi olacaq".

Telegram messengerinin təsisçisi Pavel Durovun Fransada saxlanması söz azadlığına hücumdur, hollandiyalı jurnalist, politoloq və Alternativ (Alternative) media resursunun yaradıcısı Ab Gitelink bildirib. Amsterdamda keçirilən nümayişdə çıxış edən Gietelink "Pavel Durovun saxlanmasına gəlincə, bunun söz azadlığına hücum olduğuna inanıram" deyib. Hollandiyalı jurnalist hesab edir ki, İlon Maskın sosial şəbəkəsi X kimi nə Qərbin, nə də başqa bir ölkənin nəzarəti altında olmayan neytral və azad messengerin olması vacibdir. Fransa mediası da təsdiq edib ki, Telegram-ın qurucusu Pavel Durovun Le Burje hava limanında saxlanılıb. Hadisə Durovu Azərbaycandan gətirən şəxsi təyyarəsi hava limanına enərəkən baş verib. Fransa mətbuatının yazdığına görə, Fransa vətəndaşlığı olan Durov ölkədə axtarışda olanlar siyahısında olub. Rusiyanın Fransadakı səfirliyindən bildirilib ki, Fransa hakimiyyəti Durovun saxlanma səbəbi barədə açıqlama verməkdən israrla imtina edib.

Hamı Avropadan qaçır

Rumble video hostinginin yaradıcısı Kris Pavlovski Pavel Durovun Fransada həbsdən sonra Avropadan qaçır. 2022-ci ilin noyabrında Paris Pawlovski-dən Rusiya xəbər mənbələrini silməyi tələb edib və o, ölkədə Rumble xidmətlərini bağlamaqla cavab verib. O, bu qərarı verməkdə bir qədər gecikmə də, təhlükəsizlik məqsədilə Avropanı tərk etdiyini bildirib. Onun sözlərinə görə, Fransa hakimiyyəti əvvəllər Rumble-i hədələyib və Telegram-ın yaradıcısının həbsi ilə onlar "qırmızı xətti keçiblər". O, Durovun tezliklə azadlığa buraxılmasını arzulayıb və əmin edib ki, onun şirkəti ifadə azadlığı - əsas insan hüququ uğrunda mübarizəni davam etdirəcək. Daha əvvəl investor, sahibkar, həmyerlisi və İlon Maskın müttəfiqi Devid Saks X-də hələ də nisbətən müstəqil sosial şəbəkələrin və ani messengerlərin - TikTok, Telegram, Rumble-in siyahısını dərc edərək, "Biri bitdi, üçü yoldadır" deyib.

Qeyd edək ki, Rumble baş ofisi Torontoda və Longboat Keydə (Florida, ABŞ) olan Kanada video hosting sistemidir. O, Trump Media & Technology Group ilə əməkdaşlığı, o cümlədən Truth Social sosial şəbəkəsinin inkişafı ilə tanınır (bu, Trampın Twitter-də tamamilə bloklanmasıdan sonra yaranıb. Pawlovski 2013-cü ildə Google-un YouTube-da təsir edənlərə üstünlük verdiyini gördükdən sonra platformanı təsis edib.

"İnstaqramda uşaq istismarı ilə bağlı böyük problem var, lakin Zukerberqi heç kimi həbs etmir, çünki o, hökumət in senzurası altında çalışır", bunu İlon Mask Durovun həbsi barədə fikir bildirərkən deyib. "Çünki Zukerberg artıq senzuranın təzyiqinə boyun əyib. İnstagramın uşaq istismarı ilə bağlı böyük problemi var, lakin Zukerberg həbslə üzəlməyəcək, çünki o, söz azadlığına senzura

edir və hökumətlərə istifadəçi məlumatlarına çıxış imkanı verir", - Mask yazıb.

Durovdan nəyi almaq istəyirlər?

"Qərb əvvəllər Fransa hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən saxlanılan Pavel Durovdan Ukraynada keçirilən xüsusi hərbi əməliyyatla bağlı məlumatları təhlil etmək üçün Telegram-a giriş əldə etmək istəyir", bunu Avstraliyanın Port Hedlend şəhərində deputat və təsisçinin ictimai müttəfiqi, Culian Assanjin məsləkdaşı Adrian Makrey bildirib. Onun sözlərinə görə, Qərb keçmişdə Rusiyaya dost ölkələrdə "Telegram"dan sabitliyi pozmaq vasitəsi kimi istifadə edib. "Rusiyanın Ukraynada keçirdiyi xüsusi əməliyyatın pillələrində həm yuxarı, həm də aşağı informasiya axınına arxa qapıdan giriş əldə etmək Durovun hazırda həbsdə olmasının səbəbidir. Ümid edək ki, o, Assanj qədər güclüdür və yaxın günlərdə və həftələrdə üzleşə biləcəyi təzyiqlərə tab gətirəcək. Əlbəttə, Durovun həbsi son nəticədə WhatsApp-a və META-ya məxsus bütün media platformalarına çıxışı olduğu kimi arxa qapıdan Telegram-a daxil olmaq istəyən ABŞ və NATO kəşfiyyat xidmətlərinin işidir", - deyir Makrey deyib. Bundan əvvəl Rusiyada keçirilən prezident seçkilərində müstəqil müşahidəçi kimi çıxış edən Makrey vətəne qayıtdıqdan sonra hadisəni müsbət qiymətləndirdiyi üçün təhdidlərə məruz qalmasından şikayətlənib.

"Dünya vətəndaşı"

"Dünya vətəndaşı" Pavel Durovun Fransada hakimiyyət orqanları tərəfindən nədənsə qərribə bir səbəbdən geniş şəkildə ictimailəşdirilən həbsinə reaksiya eynidir: onu buraxın, fransızlar, çünki o, Rusiya vətəndaşıdır. Eyni zamanda, "rus milyarderi" adlandırılmış, Fransada isə "ağır cinayətlər törətmiş Fransa vətəndaşı" Durovun çoxpasportlu statusu da fəal müzakirə olunur. Bütün bu məqalədə üç əsas məqama diqqət yetirməyə dəyər. Birincisi, Durovun bir neçə ölkənin pasportunu daşımasıdır. Axı pasport nədir? Bu, ilk növbədə vətəne sədaqətdir. Bir neçə pasport daşıyan şəxslərdə isə sədaqət olmur.

Belə görünür ki, fransızlar üçün "dünya vətəndaşı" Durov Fransa qanunlarına tabe olmağa borclu olan bir fransızdır. Buna uy-

Avropada təhlükəsiz olmaq problemi

Dünya vətəndaşı olmayan, yeni çoxsaylı pasportlara sahib olanlar niyə müdafiəsizdir?

Makronun özü olub: formalaşmış dünya praktikasına görə, xüsusi əsaslarla vətəndaşlıq almaq məsələlərində son söz adətən dövlət başçısında qalır. Beləliklə, Telegram-a və bu messengerin sahibinə qarşı iddialar Fransa prezidentini dolayısı ilə ləkələyir. Onun üçün belə bir qalmaqal çox yersiz olardı. Avqustun 23-də Makron ölkədəki müxtəlif siyasi qüvvələrlə məsləhətləşmələrə başlayıb, nəticədə yeni baş nazir təyin olunacaq. Fransa prezidentinin bu şərtlər altında özünü

tənqidə məruz qoyması arzuolunmazdır.

Avqustun 29-da baş tutacaq Aİ xarici işlər nazirlərinin qeyri-rəsmi görüşünün gündəliyinə Durovun həbsi nəzərə alınmaqla düzəliş edilib-edilməyəcəyi məlum deyil. Amma istənilən halda Birləşmiş Avropanın rəhbər orqanları bu məsələyə maraqlı göstərdilər ki, bu da təəccüblü deyil. Bu ildən başlayaraq Aİ sosial şəbəkələrin işini tənzimləmək üçün tədbirləri sərtləşdirib. Rəqəmsal Xidmətlər Aktı (DSA) orada fevral ayında qüvvəyə minib. O, bütün onlayn platformaları istifadəçiləri qeyri-qanuni məzmunundan qorumaq üçün tədbirlər görməyə məcbur edir. Financial Times iddia edib ki, X sosial şəbəkəsinin sahibi İlon Maska avqust ayında DSA əsasında artıq xəbərdarlıq edilib. Xəbərdarlığın Avropa Komissiyası tərəfindən edildiyi iddia edilir. Düzdür, bazar ertəsi Durovun həbsinin DSA ilə heç bir əlaqəsi olmadığını söylədi. Telegram komandası da öz növbəsində liderini dəstəklədiyini bildirib və bəyanatında messengerin Aİ qanunvericiliyinə uyğun olduğunu vurğulayıb.

Avqustun 29-da baş tutacaq Aİ xarici işlər nazirlərinin qeyri-rəsmi görüşünün gündəliyinə Durovun həbsi nəzərə alınmaqla düzəliş edilib-edilməyəcəyi məlum deyil. Amma istənilən halda Birləşmiş Avropanın rəhbər orqanları bu məsələyə maraqlı göstərdilər ki, bu da təəccüblü deyil. Bu ildən başlayaraq Aİ sosial şəbəkələrin işini tənzimləmək üçün tədbirləri sərtləşdirib. Rəqəmsal Xidmətlər Aktı (DSA) orada fevral ayında qüvvəyə minib. O, bütün onlayn platformaları istifadəçiləri qeyri-qanuni məzmunundan qorumaq üçün tədbirlər görməyə məcbur edir. Financial Times iddia edib ki, X sosial şəbəkəsinin sahibi İlon Maska avqust ayında DSA əsasında artıq xəbərdarlıq edilib. Xəbərdarlığın Avropa Komissiyası tərəfindən edildiyi iddia edilir. Düzdür, bazar ertəsi Durovun həbsinin DSA ilə heç bir əlaqəsi olmadığını söylədi. Telegram komandası da öz növbəsində liderini dəstəklədiyini bildirib və bəyanatında messengerin Aİ qanunvericiliyinə uyğun olduğunu vurğulayıb.

Global sosial müqavilə fəaliyyətini dayandırdı

Telegram komandası Pavel Durovun Parisdə saxlanması ilə bağlı ictimaiyyətə açıqlama verib. Orada deyilir ki, "Telegram AB qanunlarına, o cümlədən Rəqəmsal Xidmətlər Qanununa uyğundur - onun moderasiyası sənaye standartlarına cavab verir və daim təkmilləşdirilir. Pavel Durovun gizlədə biləcəyi heç nə yoxdur və o, tez-tez Avropanı gəzir. Platformanın və ya onun sahibinin həmin platformadan sui-istifadəyə görə məsuliyyət daşdırdığını iddia etmək absurdur. Dünyada demək olar ki, bir milyard istifadəçi Telegram-dan ünsiyyət vasitəsi və mühüm məlumat mənbəyi kimi istifadə edir".

Telegram, digər ani messengerlər, sosial şəbəkələr və ya video platformalar kimi çoxlu sayda insanın gündəlik həyatının bir hissəsinə çevrilib. Bu, ünsiyyət və məsələlaşma vasitəsi, informasiya (xəbər) mühiti, özünü təqdim etmə üsulu, bəziləri üçün isə Telegram kanalınızda reklam edərək pul qazınmaq imkanınıdır. Rus istifadəçiləri üçün bu, indi bəlkə də ən əlverişli platformadır.

Durovun saxlanması söz azadlığına qarşı avtoritar Fransa rejiminin son dirənişidir. Almaniya Facebook sosial şəbəkəsinin rəhbərini ram etməyi bacarıblar, Fransa da onun yolu ilə gedir. Amma hara qədər? Durovun məsləkdaşları Parisin bu addımını lənətləyirlər. Makron Ukrayna-Rusiya cəbhəsində uğur əldə etməyin formulunu axtarır, bunun üçün də Durovun messengerində olan informasiyalardan yararlanmaq istəyir. Mətbuatı özünün oyunlarına şərikinə etməkdir.

V.VƏLİYEV

Dünya, eləcə də ölkəmiz COVID-19 pandemiyası ilə birgə yaşadı və bu virusun nə qədər təhlükəli olduğunu şahidi olduq. Qısa müddətdə dünyamızı bürüyən, milyonlarla insanın ağır virusa yoluxmasına, insanın acı ölümünə səbəb olan COVID-19 pandemiyasının nəticələri ölkələrin ağır iqtisadi, sosial böhranlarla üzləməsinə səbəb oldu. Bu belədən dünyanın bütün dövlətləri həm maddi, həm də, mənəvi böyük xəsərlər aldılar. Dünyanın iqtisadi, siyasi və hərbi gücünə görə seçilən dövlətlərin belə bu virusun qarşısında gücsüz olduqları məlum oldu. Çindən başlanan virus infeksiyası sanki işıq sürəti ilə tez bir zamanda dünya ölkələrinə yayıldı və insanların gizli düşməninə çevrildi. Virusun təhlükəli olduğunu nəzərə alan dövlətimiz tərəfindən tez bir zamanda COVID 19-la mübarizə məqsədi ilə tədbirlər görüldü. Yoluxma halının qarşısının alınması məqsədi ilə görülən işlər, bəzi sosial izolyasiya tədbirlərinin tətbiq edilməsi, qapanmalar və bu kimi qərarların qəbul edilməsi virusun yayılmasının qarşısının alınmasına qarşı istiqamətləndi. Qısa zamanda modul xəstəxanaların istifadəyə verilməsi, "Yeni klinika"nın açılışı və s. dövlətimiz tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər görülən işlər sırasındadır. Bəşəriyyətin bəlasına çevrilmiş pandemiya qarşı ən səmərəli mübarizə aparan ölkələr arasında Azərbaycanın adının yer alması həyata keçirilən tədbirlərin məntiqi nəticəsi idi.

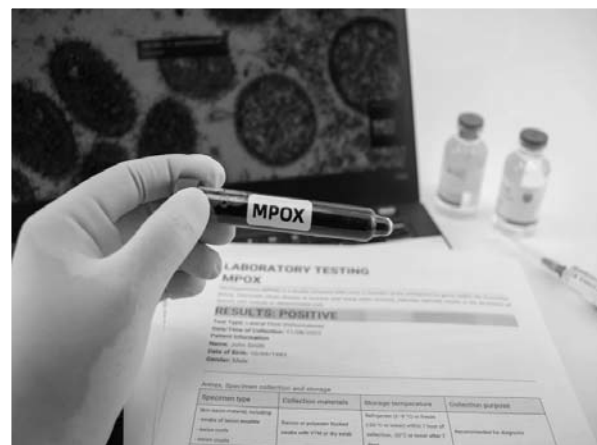
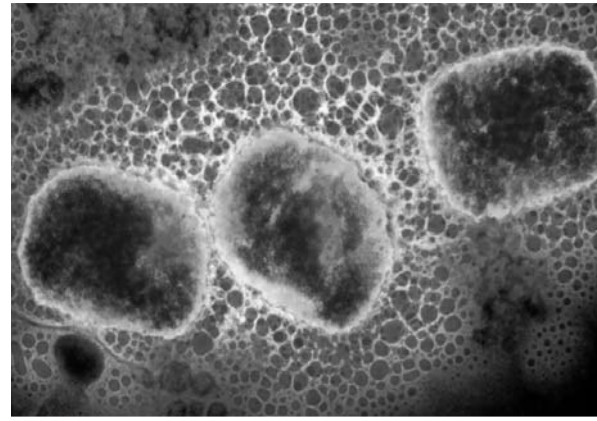
Ölkəmizdə əhalinin sağlamlığının qorunması Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ciddi nəzarəti altındadır. Koronavirusa yoluxmuş bütün pasiyentlər Azərbaycanın ən yaxşı xəstəxanalarında dövlətin hesabına müalicə olunurdu. Ölkəmizdə COVID -19 xəstələri üçün 46 xəstəxana fəaliyyət göstərirdi. Xəstəxanaların 41-i son illər ərzində inşa edilmişdir. "Təsəvvür etmək çətin deyil ki, əgər biz vaxtında bu addımı atmasaydıq, bu gün hansı problemlərlə üz-üzə qala bilərdik. Tam məsuliyyətlə deyə bilərəm ki, əgər vaxtında bu xəstəxanalar tikilməsəydi, bu gün biz çox ağır vəziyyətə düşə bilərdik", - deyərək Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev pandemiyanın ölkəmizə ayaq açdığı bir zamanda çıxışında bildirmişdir. Maska fabrikinin və qoruyucu kombinezonların istehsalı müəssisəsinin açılışı dövlətimizin əhalinin sağlamlığının qorunması məsələsinə nə dərəcədə diqqətlə və həssas yanaşmasını göstərdi və sübut etdi ki, Azərbaycanda dövlət tərəfindən bu istiqamətdə konkret və ardıcıl tədbirlər davamlı şəkildə həyata keçirilir. Dövlət başçısı çıxışında bildirdiyi kimi, pandemiya dövründə ölkəmizdə yeni xəstəxanaların tikintisi geniş vüsət almışdır: "Bu məqsədlər üçün böyük vəsait ayrılmışdır, bütün imkanlar səfərbər edilmişdir. Çünki mövcud çarpayılı fondu imkan vermirdi ki, biz bu dəhşətli pandemiya ilə uğurla mübarizə aparaq. Cəmi altı ay ərzində ölkəmizin çarpayılı fondu böyük dərəcədə artırılmışdır. Ölkəmizin ən gözəl və ən müasir xəstəxanası - Yeni Klinika açılmışdır."

"AĞRI VƏ İZTİRLƏR SƏRHƏD TANIMIR"

Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan öz daxilində pandemiya qarşı öz iradəsini qoymaqla yanaşı, ilk dövrdən öz humanitar təşəbbüsləri ilə seçilən dövlətlərdən birinə çevrildi. Bu istiqamətdə Azərbaycanın beynəlxalq əməkdaşlığın pozitiv nümunəsi kimi Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına 10 milyon dollar dəyərində könüllü ianələr ayırdı. Azərbaycanın belə böhranlı şəraitdə yardım alan dövlət deyil, məhz yardım edən dövlət rolunu oynaması Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən vaxtında və məntiqi ardıcılıqla verilən qərarların önəmini əsaslı

Meymunçıçəyi təhlükəsi

Azərbaycanda infeksiyaya qarşı qabaqlayıcı tədbirlər görülür

şəkildə sübut etmiş oldu.

Pandemiyanın ilk günlərindən ölkə rəhbəri Cənab İlham Əliyevin çevik qərarları və tapşırıqları ilə bu belənin ilkin mərhələsindən müsbət nəticələr əldə etdik. Eyni zamanda, Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın "İnanıram və ümid edirəm ki, ümumi səylərimiz mütləq nəticə verəcək. Bəşəriyyət bu çağırışın öhdəsindən gələcək və daha da güclənəcək. Həmçinin ümid edirəm ki, biz sadə həqiqətlər barədə düşünüb onları yenidən dərk etməyə çalışacağıq. Biz biri-birimizdən fərqliyik, amma evimiz birdir. Özgə dərd olmur. Ağrı və iztirablər sərhəd tanımır", - fikirləri bir daha xalqı həmrəyliyə səslədi.

Azərbaycan COVID-19-la mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın vacibliyini vurğulayan dövlətlərdən biri kimi müxtəlif platformalar vasitəsilə dövlətləri bu birliyə səslədi. Dövlət başçısı beynəlxalq miqyasda pandemiya ilə mübarizədə çoxsaylı ikili videokonfrans formatında görüşlər keçirdi, dünya dövlətlərini ortaq düşmənlə mübarizədə vahidlik, birlik nümayiş etdirməyə çağırırdı. Türk Şurasının Zirvə görüşü və Qoşulmama Hərəkatının videokonfrans vasitəsilə Zirvə görüşü və görüşdə Prezident İlham Əliyevin BMT Baş Assambleyasının xüsusi sessiyasının keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb etdi. Azərbaycan hər zaman dünyanı sülhə, ədalətə çağırırdığı kimi, bu məsələdə də mövqeyini ortaya qoymuşdur. Bildiyimiz kimi, peyvəndlərin paylanması ədalətliyi dəstəkləyərək, BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında "Koronavirus pandemiyası ilə mübarizədə bütün ölkələrin peyvəndlərə bərabər, məqbul qiymətə, vaxtında və universal əlçatanlığının təmin edilməsi" adlı qətnamə layihəsi irəli sürdü. "Azərbaycan bəzi ölkələr tərəfindən ehtiyaclarından bir neçə dəfə artıq peyvənd əldə edilməsini və inkişaf etməkdə olan ölkələri öz əhalisini qorumaq imkanından məhrum etmələrini ictimai şəkildə pisləmişdir", - deyərək dövlət başçısı İlham Əliyev bildirmişdi ki, davam edən "peyvənd milətçiliyi", inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında peyvəndlərə çıxışla bağlı gətdiklə dərinləşən qeyri-bərabərlik narahatlıq doğururdu. BMT Baş Assambleyasının 76-cı sessiyası çərçivəsində Assambleyanın Üçüncü Komitəsində Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təşəbbüsü ilə QH üz-

vələri adından irəli sürülmüş "COVID-19 əleyhinə peyvəndlərə bərabər, məqbul qiymətə, vaxtında və universal əlçatanlığın təmin edilməsi" adlı qətnamə BMT üzv dövlətləri tərəfindən qəbul edilmişdi. Qətnaməyə 126 BMT üzvü dövləti həmmüəllif qismində qoşulmuşdu. İnkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında COVID-19 əleyhinə peyvəndlərin bölgüsündə mövcud olan bərabərsizlikdən ciddi narahatlıq ifadə edilir və bunun Dəyənli İnkişaf Məqsədlərinin icrasına əngəl törədən başlıca amillərdən olduğu vurğulanırdı. Sözügedən qətnamənin qəbulu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sədrliyi ilə Qoşulmama Hərəkatının COVID-19 pandemiyasına qarşı mübarizədə global səylərin mərkəzində olmağa davam etdiyinin daha bir göstəricisidir.

AZƏRBAYCAN DÜNYA ÖLKƏLƏRİ İLƏ MÜQAYISƏDƏ AZ İTKİ VERDİ

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı "COVID-19"-la bağlı milli və beynəlxalq səviyyədə göstərdiyi ciddi səylərə görə, Azərbaycan hökumətinə dərin minnətdarlığını bildirməsi də təbii ki, ölkəmizdə reallaşan tədbirlərin təzahürü idi. Əlbəttə ki, ölkəmizdə vəziyyət daim nəzərdə saxlanıldı. Qətiyyətlə deyə bilərik ki, Azərbaycanda "COVID-19"-la mübarizə istiqamətində görülən tədbirlər sırasında əhalinin vaksinasıya da uğurla reallaşdı. Azalma sayı müşahidə olunduğu zamanda belə insanlar yeni növ koronavirus infeksiyası əleyhinə vaksinasıya olunurdu. Vətən müharibəsində Azərbaycan Zəfər qazandı və 3000 (üç min) şəhid verdi. Amma pandemiya dövründə Azərbaycanda 10000 (on minə) yaxın insan vəfat etdi. Öz həyatını, yaxınlarını təhlükədən xilas etmək üçün hər bir vətəndaş vaksinasıya olundu. Vaksinasıya başlanılan ilk günlərdə tərəddüd edənlər sonralar artıq bunun nə qədər vacib olduğunu anlamış oldular. Bir daha evvelki günlərimizə qayıtmaq üçün məsuliyyətli oldular və gizli düşməne qalib gəldik. Bildiyimiz kimi, vaksinasıyaya start verən Avropa İttifaqından bir ay sonra Azərbaycanda bu prosedura başlandı. Azərbaycan peyvəndləmə səviyyəsi baxımından MDB ölkələri arasında lider mövqələrdən bi-

rində qərarlaşdı.

EPIDEMIOLOJİ DURUM SABİTDİR

Bu gün isə dünya meymunçıçəyi virusundan narahatlıq keçirir. Meymunçıçəyi əlamətləri təbii çiçək xəstəliyinə oxşayan viruslu zoonozdur. Lakin kliniki olaraq təbii çiçək xəstəliyindən daha yüngül keçir. İnfeksiyanın rezervuarına bir sıra gəmiricilər və insana bənzəməyən primatlar daxildir.

Məlumat verildiyi kimi, ölkəmizdə meymunçıçəyi infeksiyasına yoluxma halı qeydə alınmasa da, infeksiyanın yayılmaması məqsədilə bütün ilkin profilaktik tədbirlər aidiyyəti qurumlar tərəfindən icra olunur. Ümumilikdə hazırda Azərbaycanda digər infeksiyalar da nəzərə alınmaqla epidemioloji durum sabitdir. Ölkəmizə meymunçıçəyi virusunun laborator müayinəsi üçün testlər və xəstəliyə qarşı lazımı dərman preparatları gətirilib. Meymunçıçəyi virusuna qarşı vaksinlər isə az miqdarda istehsal olunur və yalnız bu virusa endemik ölkələrə paylanılır.

Mütəxəssislərin qənaətinə görə, virusun ötürülməsi xəstə heyvan və ya virusla çirklənən materiallarla təmas yolu ilə keçir. Viruslar bədəne zədələnən dəri, nəfəs yolları və ya selikli qişalarla (ağız, burun, göz) daxil olur. Heyvandan insana isə dişləmə, cırmaqlama, ov ətinin yeyilməsi, bədən mayeləri ilə birbaşa və ya materialları ilə dolaylı yolla keçir. Xəstəliyin insandan insana, ilk növbədə, iri respirator damcılarla keçdiyi düşünülür. Yoluxma üçün uzunmüddətli və sıx təmas olmalıdır.

Xəstəliyin gizli dövrü adətən 5-21 gün olduğu hesablanır. 5 gündək davam edə bilən başlanğıc dövrə qızdırma, şiddətli baş ağrısı, limfa düyünlərinin böyüməsi, bel və əzələ ağrıları, bəzən kataral və mədə-bağırsağ əlamətlərinə rast gəlinir. Risk qrupları arasında azyaşlı uşaqlar, hamilə qadınlar, immundefisitli şəxslər xüsusi yer tutur. Meymunçıçəyi ilk dəfə 1958-ci ildə Danimarkada tədqiqat məqsədləri üçün istifadə edilən meymunlarda aşkar edilmişdir. 1970-ci ildə Konqo Demokratik Respublikasında 9 aylıq bir uşaqda görülən virus "insanlardakı ilk meymunçıçəyi diaqnozu" olaraq qeydə alındı. Həmin dövrdə virusun yayılması Qərbi və Mərkəzi Afrika ölkələri ilə məhdudlaşdı. Afrika İttifaqının Xəstəliklərə Nəzarət və Qarşısının Alınması Mərkəzi (Afrika CDC) tərəfindən paylaşılan məlumatlara görə, Afrikanın 13 ölkəsində meymunçıçəyi virusuna yoluxma halları aşkar edilmişdir. Bu ölkələr Cənubi Afrika, Keniya, Ruanda, Uqanda, Konqo Demokratik Respublikası, Burundi, Mərkəzi Afrika Respublikası, Konqo Respublikası, Kamerun, Nigeriya, Kot-d'İvuar, Qana və Liberiyadır. Afrika CDC 13 Afrika ölkəsində yoluxma sayının 17 min 541, xəstəlik səbəbi ilə qeydə alınan ölüm göstəricisinin isə 517 olduğunu açıqlayıb. Virus səbəbindən qeydə alınan ölümlərin 97 faizi Konqo Demokratik Respublikasında baş verib. Meymunçıçəyi Afrika qitəsindən kənarında üç ölkədə görülüb. İlk dəfə 2024-cü ildə İsveç, Avstraliya və Pakistanda aşkarlanan meymunçıçəyi virusuna bu günə qədər Avstraliyada 93, Pakistanda 3 və İsveçdə 1 yoluxma halının olduğu bildirilib.

Ölkəmizin COVID-19 pandemiyası ilə mübarizədə nəticələri bizə deməyə əsas verir ki, Azərbaycan xalqı, dövləti birlik nümayiş etdirərək, fədakarlıqla anlayış, hörmət, güvən, sevgi çərçivəsində çox mükəmməl və peşəkarlıqla vəziyyəti idarə edə bildi. Əminliklə deyə bilərik ki, bu gün də istənilən virusa qarşı "Biz birlikdə güclüyük!" şüarı ilə qalib gələcəyik.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Hər bir insanın daha yaxşı geyinmək, yaşamaq, görmək haqqı var. Bu vacib hesab olunan amillərə zəhmətinlə, əməyinlə çatsan daha şərəfətli və qürurverici olar. Təəssüflər olsun ki, elə insanlar var ki, onlar asan yolla möcüzələr adasına səyahət etməyə, böyük malikanələrə, bahalı avtomobillərə sahib olmağa can atırlar. Təbii ki, "sehirli çubuq" belə arzu edilən bu cür yaşayışı təmin etməkdə acizdir. Gerizəkali insan toplumu isə realığı qəbul etmək istəmir və xəyallar aləmində qaldıqlarından hay-küy salırlar. Hətta hay-küylərinin geniş ictimaiyyətə çatdırılması üçün bəzən sosial şəbəkələrə çıxıb cəmiyyəti təhqir edir, dövlətə qarşı ittihamlar irəli sürürlər. Bu halda boşboğazlıq edən şəxsə qarşı hüquqi addımlar atılarda mərəkə qopur. Hətta yerli və xarici qüvvələr bir araya gəlib boşboğazlığının qurbanı olan məxluqunu himayə etməyə cəhd edirlər. Anlamaq istəməyirlər ki, cəmiyyətə hörmətsizlik, dövlətə qarşı qərəzli yanaşma inzibati və cinayət məsuliyyəti yarada bilər. Qanundan heç kim qaça bilməz. Səbəbsiz yerə deyilməyib ki, "qanun şahdır, şah qanun deyil". Kimliyindən və tutduğu mövqeyindən asılı olmayaraq hər kəs qanun qarşısında bərabər hüquqa malikdir. Gerizəkali məxluqlar isə qanunların aliliyini tanımaq istəməyirlər. Çünki anlamazdılar, həm də müəyyən şəbəkənin təsiri altındadırlar. Fikir verilsə aydın olar ki, xaricdəki antimillilərin böyük hissəsi qanunları bilmədiklərindən və xarici qüvvələrin təsiri altında olduqlarından tora düşüblər. Düzdür, elələri var ki, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, daha gözəl, möcüzəli həyat yaşamaq üçün xaricə üz tutublar. Elə ünsürlər də var ki, onlar Azərbaycanda yaşadıkları zaman cinayət törədiblər və cəzalarını alıblar. Lakin cəzanın ədalətsiz olduğunu iddia edərək xaricə üz tutub, oradan xalqını sevmən, dövlətinə bağlı vətənpərvər oğullara qarşı təhqiredici fikirlər səsləndirir, videolar paylaşırırlar. Nədən? Haqlı və əsaslı sualdır. Azərbaycanda doğulsan, özünü azərbaycanlı hesab edəsən, ancaq xaricə üz tutan kimi ermənidən betər erməni olasan? Burada səbəb heç də Azərbaycanda yaşadığı zaman üzleşdiyini hansısa xoşagəlməz hadisə deyil. İnziabati tənbeh olunması da Avropada və ABŞ-da oturub ölkəmizə qarşı ittihamlar irəli sürülməsi üçün əsas deyil. Başlıca səbəb, xaricə gedərkən xəya-

Əfqan Muxtarlı Trol Sadıqlının keşislə iş birliyindən söz açdı

İndi qurduqlarının sabun köpüyündən başqa bir şey olmadığını görməsi, lakin geri qayıtmağa üzünün olmamasıdır. Bundan istifadə edən Avropanın və ABŞ-ın məkrli dairələri onları öz qara torlarına salıb, istifadə edirlər. İlik vaxtlar onlara aylıq böyük məbləğdə pul para, gözəl yaşayış və oturmaq izni vədləri verilib. Vaxt keçdikcə vədlərdən imtina edilib. Çünki antimillilərin tam şəkildə çirkəbin içinə batıb, özlərini natəmiz məxluqa çevirmişlər.

Əfqan Muxtarlı Trol Sadıqlının iç üzünü açdı: "Ola bilsin ki, dinini də dəyişib, olub xristian"

Hazırda elə antimillilərin var ki, onlar ancaq oturmaq iznindən başqa heç nə ala bilmirlər. Yeni, teleyin ümidinə buraxılıblar. Ona görə də, Məhəmməd Mirzəli, Qabil Məmmədov, Vidadi İsgəndərli, Orduxan Temirxan və digərləri yaşayışlarından ciddi şəkildə narazılıqlarını ifadə edirlər. Hətta ehtiyat etməsələr xarici keşfiyyət orqanları ilə əməkdaşlıqdan imtina etdiklərini bildirərlər. Digərlərindən fərqli olaraq Trol Sadıqlı, Arif Məmmədov və Sevinc Osmanqızı xarici agentura şəbəkəsi ilə yollarını ayırmaq fikrində olmadıqlarını nümayiş etdirirlər. Bu da onların xarici keşfiyyət orqanlarından hələ ki, müəyyən qədər yardımlar aldıklarını göstərir. Trol Sadıqlının Azərbaycanda keçiriləcək parlament seçkiləri ilə bağlı bütün günü ittihamedicilərin videolar paylaşması və təhqir xarakterli fikirlərlə ula-

ması onu təsdiq edir ki, ünsürün maddi və mənəvi təminatında problem yoxdur. Yeni işləri arzu etdiyi formada gedir. Aldığı pul-para hesabına Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyası aparır. Demək olar ki, Azərbaycanda elə bir deputatlığa namizəd yoxdur ki, T.Sadıqlı onun haqqında təhqiramiz ifadə səsləndirməsin, ittihamlar irəli sürməsin. Bu baxımdan onun adı üstündədir- "ulayan məxluq". Zaman-zaman bu "ulayan məxluq" haqqında ətrafı, hətta yaxın dostları belə şok faktlar açıqlayıblar. Bir qədər əvvəl mühacir həyatı yaşayan Məhəmməd Mirzəli onu "dələduz", "fırlaqçı" adlandırmışdır. Bildirmişdir ki, mühacir qrup üzvlərinə ayrılan maliyyə vəsaitlərini T. Sadıqlı müxtəlif şəxslər və yollarla mənimşəyir. Müsavat partiyasının mühacir üzvü Əfqan Muxtarlı isə Trol Sadıqlı barəsində daha ciddi və əsaslı ittihamlarla çıxış edir. Ə.Muxtarlının bu dəfə deməsinə görə, Trol Sadıqlı tez-tez kilsəyə gedir: "Mənə bu barədə deyiləndə inanmadım. Lakin ötən həftənin ikinci günü mənə T.Sadıqlının kilsəyə girib, orada 30 dəqiqəyə yaxın qalmasını və daha sonra oradan çıxıb, yan-yörəsinə baxa-baxa uzaqlaşmasını əks etdirən video təqdim edəndə təəccübləndim". Ə. Muxtarlı iddia edir ki, T.Sadıqlı kilsəyə getməklə oranın keşşindən müəyyən məsləhətlər alır: "Ola bilsin ki, dinini də dəyişib, olub xristian".

Kifayət qədər ciddi ittihamlar olsa da, hər halda düşündürücüdür. Ən azı ona görə ki, müsəlman olaraq xaricə qaçan T.Sadıqlı necə ola bilər ki, kilsəyə gedib gəlir? Oturmaq izni almaq üçün Azərbaycanın maraqlarına ləkə atmağa çalışan T.Sadıqlının satılması haradasa anlaşılındır. Ancaq Ə.Muxtarlının qeyd etdiyi kimi, kilsəyə üz tutması başa düşülən deyil. Bu, artıq nanəcəblikdir, dininə, əqidəsinə, xalqına xəyanətdir. Bununla belə T.Sadıqlının əməlinə qeyri-adi heç nə yoxdur. Çünki bu məxluqun umacı xəyanətdən, satqınlıqdan yoxdur. Ona görə də, ondan hər cür yaramazlıq və satqınlıq gözləmək olar. Ümumiyyətlə, xaricdə müxtəlif şəxslərin və ya qurumların qoltuğuna sığınan antimillilərin ünsürlər istənilən məqamda mövqelərini dəyiş-

dikləri kimi dinlərini də dəyişə bilərlər. Artıq bunun bir nümunəsi Trol Sadıqlının təmsalində məlum oldu.

Sevinc Osmanqızı erməni sevdalısı olduğunu gizlədə bilməyəcək

Mövcud fakt ondan ibarətdir ki, Sevinc Osmanqızı açıq şəkildə erməni lobbisinin sifarişlərini icra edir. O, dəfələrlə Ermənistan hakimiyyətinin mövqeyinin "əsaslı" olduğunu bəyan edir, hətta utanıb-çəkinmədən "Paşinyan demokratik baş nazirdir və xalqının maraqlarına dəyər və hörmət göstən şəxsdir", - deyə bildirir. Özünün TV-sində isə Azərbaycanın prinsiplial mövqeyini müdafiə etməyi "lüzum bilməyən" Sevinc Osmanqızı Ermənistandakı revanşistlərin "arqument"lərini sadalayır. Azərbaycana qarşı çirkin kampaniyaya dəstək verən S.Osmanqızı ölkəmizin haqlı və ədalətli olduğunu, Ermənistanın separatizm dəstək verdiyini ifadə edə bilmir. Bütün bunlar onu təsdiq edir ki, S. Osmanqızı Ermənistanın təbliğatçısı rolunu üzərinə bir missiya olaraq götürdüyünü gizlətmir. Hətta dolayısı ilə bununla fəxr etdiyinə ehyam vurur. Niyə, səbəb nədir? Cavabı qısa və aydındır, maliyyə asılılığı və oturmaq iznindən məhrum olunmaq qorxusu. Əgər tələblər və sifarişlər yerinə yetirilməsə, S.Osmanqızı aylıq qazancdan, yüksək şəraitli yaşamdən məhrum olar. Hətta ABŞ-dan Azərbaycana deportasiya olunar. Bu zaman etdiyi cinayətlərə və xalqa qarşı həqarətlərə görə, Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları qarşısında cavab verməli olacaq. Hələ ki, S.Osmanqızı, ABŞ-da yaşayır və heç kim ona gözün üstə qaşın var demir. Əksinə, mükafatlar verilir, şərinə təriflər yağdırılır. Xoş münasibətdən məmnun qalan S.Osmanqızı erməni lobbisinə "dayı" deyir, Paşinyanın tör-töküntüsünə isə Makronsayağı "bacı" söyləyir. Lakin günün birində ABŞ-ın qaranlıq dairələri ondan imtina edəcək. Bu zaman S.Osmanqızı yanlış və səhv tapşırıqların qulu olduğunu anlayacaq. Bu zaman isə artıq gec olacaq. Məsələn deyərək, "keçən günə gün çatmaz, calasan günü-günə".

İLHAM ƏLİYEV

FELYETON

İlahi, insan da özünü bu hala salar?

Molla Nəsrəddin:

-Ay bala, bu nədir, bu qadınların hamısı niyə bir-birinə oxşayırlar? Bunların dodağı-başı niyə bu gündədir? Adam qorxur...

-Ay Molla əmi, dəbdir də. Elə ki, burunların kiçildilməsi, dodaqların şişirdilməsi dəb halını aldı, eyni həkimə və kosmetoloqa müraciət edən qadınlar da bir-birinə bənzəməyə başladılar. Çünki bir həkimin, bir kosmetoloqun bacardığı iş onlarla qadının üzündə təzahür edir.

- Bismillahir-rəhmanir-rəhim. Nə danışırısan, burunların kiçildilməsi, dodaqların şişirdilməsi nə deməkdir, bu nəyə lazımdır?

- Belədir də, ay Molla əmi, biri görür burnu böyükdür, çirkin görünür, gedir həkimə, kiçiltmək istəyir. Həkim də pulunu alır, burnunu balaçalaşdırır, vəssalam. Bu illərdir, belədir. Yəqin sən təzə xəbər tutmusan.

-Allah, nələr eşidib görəcəkmışık. Dodaqlarını niyə şişirdir bu qadınlar? Bu da vacibdir burun kimi? Bu, nəyi dəyişir, nəyə xidmət edir?

-Bu, heç nəyi dəyişmir. Sadəcə qadınlar var ki, dodaqlarının böyük görünməsinə istəyirlər. Onlara elə gəlir ki, dodaqları böyük olanda cazibədar görünürlər. Bax, vallah, mən də sizin kimi bu suallara illərdir ki, cavab axtarıram, lakin hələ də tapa bilmirəm. Küçədə, mağazada,

marketdə bir də baxırsan ki, neçə qadın varsa, hamısı bir-birinin bənzəridir. Dodaqlar, necə deyirlər, üç metr qabaqda, burunlar yuxarıda- ox kimi.

-Mən də gördüm. İlahi, insan da özünü bu günə salarmı? Bu boyda dodaqların nə mənası var? Axı Allah-təala məsləhət bilib bunu qaydasında-qanununda verib də...

-Yox, Molla əmi, bunu anlayan, düşünən varmı? Elə bu səbəbdən də şişmə dodaqlar dəbə düşüb və əksər qadın düşünmədən-daşınmadan qaçır kosmetoloqa yanına ki, mənim dodağımı şişirt. Bu iş üçün həm də qadınlarımız heç də həmişə həkim-kosmetoloqlara deyil, adi bir gözəllik salonunda bu işlə məşğul olanlara müraciət edirlər ki, nəticə adamı dəhşətə gətirir. Bir də baxırsan ki, qarşından bir qadın gəlir, ağız-dodağını heç cür yığbıyışdırı bilmir. Vallah, adamın yazığı gəlir. Bəzi halda utandıqları, insanlardan qüsurlarını gizlətməyə çalışdıqları da gözədən yayınmır. Amma, çox təəssüf ki, iş işdən keçmişdir.

-Mən həqiqətən deməyə artıq söz tapa bilmirəm. Mən elə bildirdim "Molla Nəsrəddin" dövründə camaat avam idi. Lakin indi görürəm ki, elə onları necə qoyub getmişkə, eləcə də qalıblar. Dəyişən bir şey olmayıb. Onda bir başqa, indi bir başqa...

- Molla əmi, gördüyünüz bu oxşarlıq tək burun, dodaq deyil ha?

-Dahası da var niyə?

-Bəli, var. Həm də necə. İndi artıq qalıcı olaraq qaşların formaya salınması və kirpiklərin uzadılması, saçların istənilən uzunluğa çatdırılması da qadınlarımız arasında dəbə çevrilib. Bax elə bütün bunlara görə də tez-tez bir-birinə oxşar qadınlarla qarşılaşmaq olar. Burunlar, dodaqlar, qaşlar, kirpiklər, saçları... eyni olan qadınlarla. Hələ başqa əməliyyatlar da var, ancaq gərək mənə bağışlayasınız, sizinlə bu barədə danışa bilmərəm.

-Niyə?

-Çünki yer ayrılır, içinə girərəm.

-Ay bala, adamın ağılı-huşu olar. Bir qadın üçün özünəməxsusluqdan gözəl nə ola bilər? Özünə məxsus burun, dodaq quruluşu, özünə məxsus saçlar, qaşlar, kirpiklər... Qadınlarımız əslrlə bütün bunlarla bir-birindən fərqli olmayıblarmı? Bir-birilərdən bu gözəllikləri ilə seçilməyiblərmə?

-Əlbəttə, Molla əmi. Amma təəssüflər olsun ki, biz müasirləşdikcə, özümüzəndən uzaqlaşırıq. Allahın verdiyi qaşları ləğv edib yerinə şahə qalxan qaş döydürürük? Püstə ağızımızı qarpıza çeviririk. Qıvrılıb yuxarı qalxan, gözələrimizə işığın düşməsinə əngəlləyən kirpiklərlə gəzməli oluruq. Hələ ceyrangöz xanımları deyim ey sizə. Gedib həkimə bir etək pul verib gözələrini dartdırırlar yana-yuxarı. Deyirlər ki, olduq ceyrangöz. Həqiqətən də ceyrangöz olurlar ha, Molla əmi. Baxırsan ki, gözələr o qədər dartılıb ki, artıq yumulmur, kirpik kirpiyin üstünə gəlir.

-Maşallah, bərəkallah. Mən də deyirəm, o qədər yazdıq, dedik, indi çoxdan səsimizi eşidib müsəlmanlar, avamlığın daşını atıblar. Gəlib buralara baş çəkməyimə peşman oldum. O dövrdə dərd bir-iki idi. İndi sizin dərd-sərinizin sayı-hesabı yoxdur ki. Rəhmətliklər sağ olsaydı da, bu qədər cızığından çıxan insanlarla baş edə bilməzdilər. Heyf bu millətdən...

Mətanət Məmmədova

Qarabağın inciləri: “Eşitmirsən? Cabbar oxuyur...”

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Ona “şərq musiqisinin peyğəmbəri” deyirdilər. Səsi gələndə oturanlar ayağa qalxar, başında papaq olan papağını çıxarar, danışan susardı. Səsi qrammofon valına həkk edilən ilk azərbaycanlı xanəndə, bəstəkar, musiqi xadimi Cabbar Qaryağdıoğlu...

Azərbaycan xanəndəlik sənətinin mahir bilicisi Cabbar Qaryağdıoğlu 1861-ci ildə Şuşanın Seyidli məhəlləsində anadan olub. Bu məhəllə Cıdır düzünə yaxın yerləşirdi. Atasını boyaqçı olub, buna görə də Cabbara da öz sənətini öyrətmək istəyib. Amma kiçik Cabbarın fikri oxumaqda idi, elə uşaqlıqdan məhəllə uşaqları ilə Qayabaşında, Qırxpilləkəndə, Ağziyastı kahada quzu otarkən mahnı oxuyardı. Onun səsinə valeholan insanlar Cabbarı məclislərinə dəvət etməyə başlayırlar, amma atası icazə vermədiyi üçün Cabbar məclislərdə oxumağa gedə bilmir.

Bütün qəlbi ilə oxumağa aşıq olan təcrübəsiz xanəndə qonşuluqda yaşayan həkim Smirnovdan atasını razı salmağı xahiş edir. Həkim Cabbarın atasına yalan danışmalı olur, ona o dövrdə “incə xəstəlik” deyərək tanınan vərəm xəstəsi diaqnozu qoyduğunu, elə buna görə də ürəyindən nə keçirsə onu etməyə icazə verməyini deyir. “Əgər oğlun oxuması öləcək” deyən həkimə inanan Məşədi İsmayıl oğlunun ən böyük istəyinə yox demir. Beləcə, Cabbar oxumağa başlayır.

O məclislərdə oxuduqca xanəndəlik sənətinin əslində çox dərin olduğunu fərqlənir. Səsi var, boğazı var, avazı var, amma musiqi bilyi yoxdur və 10 yaşlı oğlan bunun fərqi deyildir. Beləcə 10 yaşında musiqi dərslərinə başlayır, o xanəndəliyin sirlərini Mirzəli Zeynalabdinoğlundan öyrənir. 13 yaşından məclislərdə adından bəhs etdirir. Onun sənətindəki dəbütü 16 yaşında oxuduğu “Kürdi-Şahnaz”ı olur. Müəllimi ilə bir məclisdə bu muğamı oxuduqdan sonra dövrün ən məşhur xanəndələrindən olan Hacı Hüsni ayağa

qalxır və onun alından öpür.

Bu ifası və Hacı Hüsniyə ona verdiyi dəyər Cabbarı daha da məşhurlaşdırır. Bundan sonra yeniyetmə Cabbar məşhur tarzen Sadıqcanın təklifi ilə Şuşada “Xanəmirovun teatr salonu”nda təşkil edilən xeyriyyə gecəsində çıxış edir. Oxuduğu “Heyratı” dinləyənləri sözün həqiqi mənasında heyretə salır, onun istedadının əks-sədası tezliklə Gəncəyə, Şamaxıya, Bakıya yayılır. Onu Orta Asiyaya, İrana dəvət edirlər, şənində məclislər qururlar, onu dinləmək üçün uzaq-uzaq diyarları qət edib gəlirlər. Azərbaycanı, qonşu ölkələri diyar-diyar gəzir, mələhətli avazı hər eldə eşidilir. Belə səfərlərinin birində, 1905-ci ildə Gəncədə tarzen Qurban Pirimovla tanış olur, kamança ustası Saşa Ohanezaşvilinin də onlara qatılmasından sonra muğam üçlüyü yaradırlar. Bu üçlük dövrünün ən tanınmış musiqi qrupu olur.

Cabbar Qaryağdıoğlu həm də Azərbaycan opera sənətinin ilk ifaçılarından biri kimi tariximizə düşüb. 1897-ci ildə Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev tərəfindən Şuşada hazırlanan “Məcnun Leylinin qəbri üstündə” adı verilmiş musiqili səhnədə Məcnun rolunu oynayır.

Onun məzar üstündə həm xanəndəlik, həm də aktyorluq etməsi isə tamaşaçıları heyretə salır. Beləcə o həm də operamızın ilk aktyoru olur. Sonralar Üzeyir Hacıbəyov yazırdı: “Leyli və Məcnun” operasının yazmağa mən 1907-ci ildə başlamışam, amma bu operanın yaranması fikri mənə hələ 1897-1898-ci illərdə 13 yaşında ikən Şuşa şəhərinin həvəskarlar tərəfindən tamaşaya qoyulan “Məcnun Leylinin qəbri üstündə”ki musiqili faciəsini görərkən oyanmışdı”. 1911-ci ildə Cabbar Qaryağdıoğlu Bakıda “Nikitin qardaşlarının teatri”nda “Fərhad və Şirin” operasının ilk tamaşasında Fərhad rolunu ifa edir. Dövrün mətbu orqanları bu barədə belə yazırdılar: “Qaryağdı Fərhadın ariyasını çox gözəl və ruh yüksəkliyi ilə oxuyurdu”. Seyid Şuşinski isə Cabbarın oxumasını belə təsvir edirdi: “Cabbar oxuyanda elə bil quvvətli bir dağ çayı daşaraq aləmi selə-suya bürüyüb qabağına qatır”.

Qarabağın xoş avazlı xanəndəsi bütün yaradıcılığı boyunca 500-dən çox xalq mahnısına yenidən nəfəs verir. Yenidən can verdiyi qədim mahnılar onun avazı ilə yenilənir, qanadlanır. Şöhrətindən və avazından xəbər tutan Üzeyir Hacıbəyov və Müslüm Maqomayev

Cabbar Qaryağdıoğlu tarixə həm də səsi qrammofon valına yazılan ilk azərbaycanlı xanəndə kimi düşüb. Xanəndə 1906-1912-ci illərdə Kiyev, Moskva və Varşava şəhərlərinə dəvət alıb və orada səsi qrammofon valına yazılıb.

Onun haqqında dildən-dilə gəzən bir rəvayət də var. Özü söyləyirmiş, İrevandakı bir toy məclisində oxuyan Cabbar Qaryağdıoğlundan bəy tərif istəyirlər. Cabbar el mahnılarından oxuyaraq bəyi tərif edir. Amma gəlinin atası bəyin dayanmadan tərif edilməsindən xoşlanmır, Cabbardan xahiş edir ki, gəlini də vəsf etsin. O dövrdə bildiyimiz kimi, gəlinlər kişilərin olduğu mağara gələ bilmirdi. Cabbar gəlini vəsf edə bilmək üçün bir özəlliyini soruşur, ona gəlinin yanağında qoşa xalın olduğunu deyirlər. Cabbar bədahətən, elə toy məclisində “İrevanda xal qalmadı” mahnısını oxuyur. Sözləri də, bəstəsi də özünə aid bu gözəl mahnı bu gün xalq mahnısı kimi təqdim edilərsə də, onun müəllifi xanəndə özü olub.

1965-ci ildə Moskvada çıxan “Pesnya i Muzika Azerbaydjana” kitabında qeyd edilir ki, Varşavada konsert verən Cabbar Qaryağdıoğlu konsertdən əldə olunan gəlirin hamısını tələbələrə paylayır. Qayı

danbaş Moskvada öz ansamblı ilə bir aya yaxın vaxt ərzində “Şərq konserti” adı altında konsertlər verir. O dəfələrlə Osmanlı sultanlarının, İran şahlarının saraylarına dəvət alır, sultanlar, padşahlar onun səsinin vurğunu olub. Sergey Yesenin onunla görüşəndə səsinə valeh olaraq “Şərq musiqisinin peyğəmbəri” adlandırarkən necə böyük bir istedad olduğunu təsvir edir.

Ona “niyə evlənmirsən?”, - deyərək soruşanlara zarafatla “evlənsəm, səsim batar”, - deyərək cavab vermiş. Şuşadan Bakıya köçəndə kirayə qaldığı mənzilin qonşuluğundakı bir qıza elçi düşür. Özündən 35 yaş kiçik olan Səlməxatun adlı qızın atası “evi olmayana qız vermərəm” dediyi üçün Cabbar özünə 20 otağı olan böyük bir imarət tikdirir. 3 mərtəbəli imarətin inşasında sement yerinə yumurtadan istifadə edilir. Bundan sonra Səlməxatunun atası onların evliliyinə icazə verir. Cabbarın 48 yaşında qurduğu bu ailədə onların 6 qız, 2 oğul övladı doğulur.

XX əsrin əvvəllərində bu məşhur imarət Azərbaycan ziyalılarının topladığı işıq, ocaq olub. M.Ə. Sabir, Əli Nəzmi, Əliağa Vahid, Qurban Pirimov, Seyid Şuşinski, Bülbül və bir çox ziyalı Cabbar Qaryağdıolunun ocağında görüşüb mədəniyyətimizin, ədəbiyyatımızın, musiqimizin tarixini yazıblar. Bu ev bir çox tanınmış mütəfəkkirin, ədibin, şirin yuvası olub. “Ay dərya kənarında bir ev tikmişəm” adlı məşhur mahnımız da bu evin şərəfinə yaranıb.

Cabbar Qaryağdıoğlundan oxuduğu yerdə heç bir xanəndə ağzını açmazdı. Ən böyük ənamlar, ən qiymətli xələtlər də vəd edilsə xanəndələr Cabbarın avazı gəlincə lal olurdu. “Niyə oxumursan?”, - deyərək soruşulsa, “eşitmirsən? Cabbar oxuyur!”, - deyərək cavab verirdilər. Bu, ustada, xalq musiqisinin və muğamının mahir bilicisinə verilən dəyər idi. Hətta el arasında “Cabbarın səsi gəliyə, quşlar da susur”, - deyərək məsələ yaranmışdı.

Cabbar oxuyur, 84 il dayanmadan, yorulmadan, usanmadan. Az qala bütün ömrünü muğama. Musiqiyə həsr edib. Bəstəkar Süleyman Ələsgərov onunla bağlı bir xatirəsində yazırdı: “Dünya vokal məktəbi tarixində heç bir müğənni 70 il oxumayıb. Qaryağdıoğlundan təkrar olunmaz bir xüsusiyyətini də qeyd etmək istərdim ki, o, 84 yaşına kimi ancaq tarin “do” kökündə oxumuşdur. Bu isə ifaçılıq aləmində ağılagəlməz cəsarət, məhərətlə və möcüzə idi”.

Lalə Mehralı

“Orada 230, 225 balla da tələbə adını almaq mümkün idi”

EKSPERT DETALLARI AÇIQLADI

Məlumdur ki, ötən gün Dövlət İmtahan Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Mələykə Abbaszadə ali təhsil müəssisələrinə qəbul nəticələri ilə bağlı keçirdiyi mətbuat konfransında “600-dən çox bal toplayan iki nəfər universitetə qəbul olmayıb” demişdi. Onun sözlərinə görə, həmin şəxslərdən biri 1-ci ixtisas qrupu üzrə yalnız ödənişsiz əsasla 1 yer- Bakı Ali Neft Məktəbini seçib və qəbul olmayıb. Belə ki, o, yanaşı başqa seçim etməyi qəbul olardı. Digər şəxs isə 3-cü ixtisas qrupu üzrə olub. O da sırf Bakı Dövlət Universitetinin Hüquqşünaslıq ixtisasını ödənişsiz seçdiyi üçün qəbul ola bilməyib. Bəs, onların atdığı bu addım nə dərəcədə doğrudur? İnsanlar işlərini bu qədər şansa buraxmalıdırlarmı? SİA mövzu ilə bağlı təhsil eksperti, STM əməkdaşı Elmin Nurinin fikirlərini öyrənib.

Elmin Nuri bildirib ki, bu məsələyə qətiyyətlə yanaşmaq lazımdır, yaxud işin şansa buraxma amili kimi baxılmalıdır: “Təsəvvür edin, adamlar 600-dən yuxarı bal toplayıblar özü də 1-ci qrup olublar. Onlar kodlaşdırmanı da, məntiqi mühakiməni də digərlərindən qətiyyətlə az bilməyiblər. Yəni 1-ci qrup ələ qrupdur ki, orada 230, 225 balla da tələbə adını almaq mümkün idi. Sadəcə olaraq bir toplum olaraq universitetə münasibətimiz elədir ki, mütləq mənada biz ora daxil olmaq amili kimi yanaşıyıq. Yəni, məktəbi bitiririksə biz mütləq universitetə daxil olmalıyıq. Universitet bizim üçün məchul bir rəqabət amilinə, meyara çevrilibdir, nəinki bir hədəf. Bu iki gənc üçün isə universitet və sevdikləri yeganə ixtisas böyük bir hədəf olub. Əmin olun ki, bu iki gənci çox tanımaq istərdim, onları sizin vasitə ilə tanışlamaq istəyirəm. Böyük uğur qazanacaqlar. Çünki onlar bəziləri kimi necə olursa-olsun universitetə daxil olub, nə yolla olursa-olsun tələbə adını qazanım fikrində deyillər. Onlar üçün universitet, onlar üçün hədəf amili də bir başqadır. Təsəvvür edin, adamların 15

xana şansı olduğu halda yalnız birini yazıblar. Onlar çünki məqsədlidirlər, hədəfləri var. Bu uşaqları alqışlayıram.

Amma bir detali demək istəyirəm ki, bizdə universitet adı çoxaldıcı olmasın. Bizdə istənilən ixtisasın başqa universitetdə də alternativləri var. Təbii ki BANM-dəki kompüter mühəndisliyi ilə hansısa universitetdə kompüter mühəndisliyi bir ola bilməz. Amma və lakin bu uşaqlar o qədər məqsədli olublar ki, yalnız bir mövqedən başqasını heç zaman düşünməyiblər. Əmin olun, onlar gələcəkdə də böyük bir kadr kimi formalaşacaqlar. Onların etdiyi hərəkət Azərbaycan ali təhsil seqmentinə verilən xüsusi bir dəyərdir. Yəni ya bu olacaq, ya da ümumiyyətlə olmayacaq”.

Ayşən Vəli

Özcan bacısını hədələdi - “Sevgilin olan evli kişi...”

Türkiyəli müğənni-aktyor Özcan Denizin ailəsi ilə qalmaqlı davam edir. Sənətçi bu dəfə bacısı Yurda Gülerini şantaj etməklə gündəmə gəlib.

Axşam.az xəbər verir ki, ailəsi ilə bütün əlaqələrini kəsən Deniz əvvəlcə qardaşı, sonra isə bacısı ilə mübahisə etməyə başlayıb. Yurda Gülerin ifadəsinə görə yoldaşı Samar Dadqarın ünvanına sərt sözlər deməsi Özcanı özündən çıxarıb.

Özcan paylaşım edərək “Məni dayandırdılar. Siz həmişə ailənin ən hörmətsiz və hiyləgəri olmusunuz. Özün kimi biri ilə birlikdəsən və oğlun üçün dua et. Birlikdə olduğun evli kişi üçün hazırladığım video hələ də qalıb. Daha bir hörmətsizlik gözləyirəm, etsən, yayımlayacağam” sözlərini yazıb. O, bacısının evli kişi ilə münasibətdə olduğunu açıqlayıb.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Ərəblərdən Messiyə fantastik təklif - illik 1 milyard dollar!

Futbol üzrə Argentina millisinin və ABŞ-nin “İnter Mayami” klubunun futbolçusu Lionel Messi ərəblərin maraq dairəsindədir. Sən demə Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Hilal” klubu argentinalı futbolçu üçün fantastik transfer təklifi göndərmişdir. 37 yaşlı futbolçu təklifi qəbul edərsə, bonuslarla birlikdə illik qazancı 1 milyard avro ola bilər. “Əl-Hilal” klubu ötən yay argentinalı hücumçuya həftəlik 15-20 milyon avro təklif göndərmişdi.

Baş redaktor:
Bəhrüz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 2700